

MAR.-APR. 1968

DUHOVNO
ŽIVLJENJE

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETO 55

MAREC-APRIL 1988

„Vstal je, kakor je rekel!“ (Mt 28, 6). To je vsebina osrednjega dogodka krščanstva, je temelj in steber naše vere.

Brez Kristusovega vstajenja bi bila naša vera prazna; v upanju bi ostali osramočeni; v smislu in cilju življenja bi bili prevarani; od vseh ljudi bi bili najbolj nesrečni, bolj pomilovanja vredni kot vsako drugo živo bitje, ki se svojega konca ne zaveda.

Toda velikonočno sporočilo odmeva skozi zgodovino vseh človeških rodov: Kristus je vstal in živi.

To bogastvo resnice oznanja Cerkev vse leto, posebej še na veliko noč. Kristus nas je s svojim trpljenjem, smrtjo in vstajenjem odrešil in preusmeril zgodovino človeštva. Ob vstalem Zveličarju ni več strahu pred propadom v nič, on je naša rešitev; ni več mesta za obup. On je naše upanje.

Jezusovo vstajenje je podoba in zagotovilo našega vstajenja in povečanja. Kar je namreč Kristus s svojim vstajenjem uresničil na sebi, bo uresničil tudi na nas. Pečati grobov bodo raztrgani, kamen zgodovine bo odvaljen. Konec časov bo začetek večne sreče.

Vstali in povečani Kristus je cilj človeške zgodovine, točka, v katero se stekajo vsa naša hrepenenja, središče človeškega rodu, veselje vseh src in izpolnitev njihovih teženj (CS 45, 2).

Blagoslovljene praznike vstajenja, globoko osebno, družinsko in občestveno doživetje velikonočnih skrivnosti vam želi

DUHOVNO ŽIVLJENJE

Marijina vera in služenje

Bratje in sestre!

V Marijinem letu se škofje s pastirskim pismom obračamo na vas. Namen našega pisma je, da bi vas z apostolsko besedo (prim. 1 Kor 9, 16) spodbudili v veri in služenju. Ko doživljamo advent tretjega tisočletja, vidimo prav v Devici Mariji najlepši zgled naše vere in našega služenja bližnjim.

Skušajmo se ob Svetem pismu poglobiti v Marijino vero na začetku Jezusovega življenja na zemlji, v njegovem javnem delovanju in pod križem.

Marijina vera ob oznanjenju

Angel je bil poslan k devici in devici je bilo ime Marija.

Jezusovo spočetje je novo stvarjenje. Marija spočne brez sodelovanja moža, v moči božjega Duh^a, zato je njen sin — Sin Najvišjega. Adama, prvega človeka, je Bog posebej ustvaril. Tudi „novi Adam“ je spočet brez sodelovanja moža. Pri tem spočetju je dejaven isti božji stvariteljski Duh, ki je ob prvem stvarjenju vel nad vodami in po katerem je človek postal živo bitje.

Marija je v trenutku oznanjenja, ko je izpovedala svoje devišstvo („kako se bo to zgodilo, ko moža ne spoznam?“), verovala, da bo po moči Najvišjega postala mati božjega Sina.

„Blagor ji, ki je verovala, kajti spolnilo se bo, kar ji je povedal Gospod“ (Lk 1, 45). Tako Elizabeta pohvali Marijino vero. Marija s svojo svobodno vero in pokorščino sodeluje pri odrešenju človeštva. Kar je Eva zavezala s svojo nevero, to Devica Marija razvozlja s svojo vero (prim. C 56). S trdno vero sprejme vse, kar ji je bilo razodeto. Prav nič ne omahuje spricho načrta, ki naj bi preobrnil ves potek naravnega reda: mati naj ostane devica, stvar naj bo stvarnikova mati.

Marija vidi svojega sina, kako kot nebogljen otrok leži v jaslicah, a vendar veruje, da je stvarnik sveta. Skupaj z njim beži pred Herodom, a ne neha verovati, da je kralj vseh kraljev. Vidi, kako je podvržen našemu bežnemu času, a veruje, da je večni.

Marijina vera v Jezusovem javnem delovanju

Že ob srečanju z dvanajstletnim Jezusom v templju, še bolj pa pozneje v njegovem javnem delovanju, je Marijina vera postavljena pred veliko preizkušnjo. Sin ji ob najdenju v templju na videz odpo-ve pokorščino, ker je takšna volja nebeškega Očeta. Ko se hoče ob njegovem javnem delovanju sniti z njim, ji Jezus ne pride na-proti, marveč blagruje okrog se-

Michelangelo
„Pieta“,
vatikanska
bazilika

be sedeče množice: moja mati in bratje so tisti, bi božjo besedo poslušajo in spolnjujejo (prim. Mr v, 31-35). Marija živi iz vere, zato ne raziskuje, zakaj ravna Bog tako ali drugače.

Marijina vera pod križem

Še bolj pa je bila Marijina vera preizkušena pod križem. Ko mimoidoči sramotijo Jezusa na križu, Marija vztraja trdna v veri. Kakor Abraham, ko je moral da-

rovati edinorojenca, verujete tudi ona, ko se v globokem sočutju s svojim Edinorojencem in z materinsko dušo pridruži njegovi daritvi in privoli v darovanje tiste žrtve, ki jo je sama rodila (prim. C 58).

Evangelisti tudi ne omenjajo, da bi Marija po soboti šla k Jezovemu grobu. Jezusova napoved, da bo tretji dan vstal, je bila zanjo trdna in neomajna. Vanjo je verovala.

Marija nam je najlepši zgled vere, saj tudi njej verske resnice niso bile tako očitne, da ne bi potrebovala „poslušnosti vere“.

Odgovor na vprašanje, kaj pomeni verovati, je težak. Navadni odgovori mnoge ne zadovoljijo in zato imajo z vero še več težav. Bolj ko ob razlagah z besedami, je mogoče ob živih zgledih spoznati, kaj pomeni verovati. Takšen zgled najdemo v Mariji.

Verovati pomeni odgovoriti, ker se čutiš nagovorjenega, kot se je čutila Marija ob oznanjenju. Verovati pomeni popolnoma se izročiti in zaupati Bogu, kot je storila Marija s svojim odgovorom angelu. Verovati pomeni sprejeti tudi nerazumljive božje odločitve in iti po poti odpovedi, trpljenja, žrtve in teme z upanjem v življenje. To nam kažejo postaje Marijinega zemeljskega popotovanja: Betlehem, Egipt, srečanje z dvajsetletnim Jezusom v templju, njegov križ in vstajenje.

Vse to je možno le iz milosti in v svobodnem sodelovanju. Vera je milost.

„Boga ne potrebujemo več.“ Ta beseda, četudi neizgovorjena, a v vsakdanji praksi tolikokrat izpolnjena, ogroža našo vero. Mnogi se spomnijo Boga šele takrat, ko ga potrebujejo: v stiski, nemoči, osamljenosti, starosti in boleznih. Visok življenjski standard lahko prinaša s seboj tudi veliko nevarnosti za duhovnost. Možnost pripraviti si čim več udobja, lahko potegne za seboj tudi vernike,

tako da postanejo sužnji mamona — sužnji najrazličnejšega uživanja. Take usužnjene ljudi Jezus imenuje bogatine, ki težko pridejo v božje kraljestvo (prim. Lk 1j, 25), ker nimajo časa za Boga, ker so jim materialne stvari postale pomembnejše.

Kristus nam je pokazal pot k Bogu, ki velja tudi za sodobno družbo. To je pot ubožstva v duhu: nenavezanosti na minljivo.

Marija nam je vzornica vere tudi zato, ker je hranila svojo vero z molitvijo in poslušanjem božje besede. Moliti se pravi iskati stik z večnim, živim in pravim Bogom. Prenehati moliti pomeni podirati most, ki vodi od Boga k nam. V molitvi od Boga prejemo luč, spoznanje, pogum, vero, upanje, ljubezen. Zato nas Sveto pismo tako nujno opominja, da je treba moliti in se ne naveličati.

Izgovarjamo se, da nimamo časa za molitev. Bog pa ima zmeraj čas za nas. Četrt ure na dan za molitev, to sta komaj dva odstotka našega budnega časa, ki pa sta lahko odločilna za našo večnost.

Če se nam zdi molitev brez prave vsebine, si pomagamo tako, da odpremo Sveto pismo, preberemo odlomek in razmišljamo o njem. Poslušamo, kaj nam govori Bog. Takšno poslušanje Boga je globoka molitev, saj se nam ob tem odpre srce, da tudi sami s svojimi besedami slavimo Boga, se mu zahvaljujemo in ga prosimo.

V Marijinem letu bi vas škofje radi opozorili na nekatere usta-

ljene oblike molitve. Tako ponovno priporočamo molitev angelovega češčenja trikrat na dan. K tej molitvi dodamo še očenaš, in sicer zjutraj za umirajoče, opoldne za srečno zadnjo uro, zvečer pa za pokojne.

Rožni venec je bogata ustna in premišljevalna molitev, saj vključuje vse, kar spada k odrešenjski zgodovini: spremlja učlovečenega Boga od zibelke do križa in še onkraj v poveličano življenje.

Ena najpomembnejših molitev je dnevno izpraševanje vesti, združeno s kesanjem in trdnim sklepom. Redno izpraševanje vesti izostri v nas čut za greh, nas vodi k zakramentu sprave in k vrednemu obhajanju evharistične da-

ritve. Zato nas tudi duhovnik na začetku maše povabi h kesanju.

Naš veliki sopotnik je Jezus Kristus. Ozdravljal je vse bolezni, ko je začel javno delovati v Galileji. Tudi sedaj ozdravlja. Ozdravlja vse, ki so skesanega srca.

Z nami je tudi Marija, vzornica in pomočnica naše vere, saj vzeta v nebesa svoje zveličavne vloge ni odložila. Z materinsko skrbjo vsakega izmed nas posebej spremlja na našem zemeljskem romanju.

Vse, ki ste prisluhnili tem našim besedam, in vse, ki jim boste naše spodbude posredovali, blagoslovljamo v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.

Vaši škofje

(2. del pisma bo v majski DŽ)

Živeti iz moči križa

Ali ni naslov Živeti iz moči križa naravnost protisloven in sploh prezahteven, da bi ga mogli sprejeti kot vodilo v vsakdanje življenje? Ali nismo ravno kristjani v nevarnosti, da sicer o križu veliko govorimo, ga povsod uporabljamo in postavljamo za naš simbol, toda v življenju tako malo doživljamo njegovo odrešujočo moč? Kot kristjani smo z njim zaznamovani, pa se komaj ločimo od drugih ljudi! Ali ni križ tudi za nas pogosto pohujšanje in nespa-

met, kakor pravi apostol Pavel o ljudeh, ki niso Kristusovi (1 Kor 1, 23)?

Ni se težko v srečnih trenutkih navduševati za križ, ki kot znamenje zmage in življenja žari na nebu. Težko pa je vzeti nase in sprejeti križ z vso njegovo težo in bolečino, če nas zadenejo neuspehi, razočaranja, osamljenost, bolezen, zatiranje, zapuščenost, nemoč, umiranje in smrt.

Ne varajmo se: križ v svoji resničnosti je najprej bolečina, občutimo in doživljamo ga predvsem tako in pogosto samo tako. Tako je bilo za našega Gospoda in Učenika Jezusa Kristusa in tako je za vsakega človeka, ki hoče hoditi za križanim Kristusom.

Ne varajmo se in ne sodimo prehitro ljudi današnjega sveta, ki zaradi brezmejnega trpljenja, krivic, nasilja in bede vseh vrst zdvojimo nad križem, nad Bogom in so v sebi zmedeni ter vidijo samo pohujšanje in nespamet križa. Kajti cena, ki jo zahteva apostol, da bi spoznali križ kot božjo moč in modrost, je visoka.

Zavestno in svobodno se je treba odpovedati človeški modrosti in pameti ter zemeljski oblasti in moči. V križu je namreč Bog modrost tega sveta obrnil v nespamet in sklenil tiste, ki verujejo, rešiti po nespameti oznanila (1 Kor 1, 20-21). Zato si apostol upa oznanjati: „Bog si je izbral tisto, kar je v očeh sveta nespametno, da bi osramotil modre. Tisto, kar je v očeh sveta slabotno, si je Bog

izbral, da bi osramotil tisto, kar je močno. Bog si je izbral tisto, kar je na svetu preprosto in zaničevano, tisto, kar ni nič, da bi onesposobil tisto, kar je, da se pred Bogom ne bi ponašal noben človek“ (1 Kor 1, 27-29).

To je cena, ki jo Bog zahteva od človeka, če noče križa izkusiti kot prekletstvo in kot znamenje smrti, ampak kot znamenje upanja in življenja. Samo za to ceno lahko človek sprejme Kristusov križ in z njim tudi svojega kot znamenje odrešenja ter živi iz moči križa. Cena tega popolnega spreobrnjenja, o katerem govori apostol, pa je previsoka, da bi to mogli storiti iz lastnih moči. Vse naše upanje je v božji izvolitvi in poklicanosti, v moči božje ljubezni in milosti, v „Kristusu Jezusu, ki je za nas postal božja modrost, pravičnost, posvečenje in odrešenje“, kot nam oznanja apostol (1 Kor 1, 30).

Ker je torej Kristus za nas postal božja modrost, pravičnost, posvečenje in odrešenje, pomeni „živeti iz moči križa“: živeti iz vere v križanega Gospoda Jezusa Kristusa, živeti iz ljubezni in življenjske povezanosti z njim, v osebni odločenosti zanj hoditi za njim v življenje.

Zato tudi apostol piše Korinčanom: „Judje zahtevajo znamenja, Grki iščejo modrost, mi pa oznanjamo Kristusa, križanega, ki je Judom v spotiko, poganom nespamet. Tistim pa, ki so poklicani, Judom in Grkom, oznanjamo Kristu-

sa, božjo moč in božjo modrost“
(1 Kor 1, 22-24).

Ko apostol govori o križu, ne govori o vislicah in o kolu, kamor obesijo na smrt obsojene. Tudi ne govori o trpljenju, bolečini in smrti, temveč o učlovečenem božjem Sinu, ki je iz pokorščine do Očeta in iz ljubezni do nas sprejel smrt na križu.

Apostol in z njim Cerkev zato pravzaprav ne oznanjata križa, ampak Križanega. Kjer človek naleti na križ brez križanega Gospoda Jezusa Kristusa, kjer vidi samo bruna križa, ne pa tudi Odrešenika, ki je za zveličanje sveta visel na križu, tam križ ostaja pohujšanje in nespamet. Ob Kristusu, učlovečenem Bogu in Odrešeniku se pokaže naš odnos do križa, smisel, vrednost in pomen križa za naše življenje in za našo smrt. Križ, na katerem človek ne najde križanega Gospoda Jezusa

Kristusa, ni znamenje odrešenja, upanja in življenja, ni vir moči.

Na poti v življenje iz moči križa moramo upoštevati tri temeljne odločitve. Prva je volja in pogum, da v vsakdanjem življenju sprejemamo težave, nadloge, naspotovanja in bolečino ter jih prenašamo v poklicnem in osebnem življenju, v družini in družbi, ne v zagrenjeni vdanosti v usodo, ker se jim pač ne moremo izogniti, ampak v osebni povezanosti s Kristusom v veri, da s svojim trpljenjem dopolnjujemo, kar manjka na Kristusovem telesu Cerkvi.

Druga je pripravljenost, da svojega križa ne obdržimo kratko malo zase, ampak ga združimo s Kristusovim križem in dovolimo, da nam ga Kristus pomaga nositi ter ga prosimo za moč in pomoč. Kdor v svojem ponosu in samozadostnosti meni, da bo to lahko naredil sam in iz svojih moči, je obsojen na neuspeh. Ni samoodrešenja in samoosvoboditve, samo Kristus nas je odrešil in le Bog nam lahko v svoji ljubezni podari svobodo in novo življenje.

In končno ne smemo pozabiti, da križ lahko nosimo le skupaj z drugimi. Odkar nas je Kristus s svojim križem odrešil in nas poklical v občestvo odrešenih v svoji Cerkvi, ne more biti več nikogar, ki bi čisto sam in osamljen nosil križ. Vsak mora sicer najprej sam nositi svoj križ, toda drugi ga nosijo z njim in drug drugemu ga pomagamo nositi po apo-

stolovih besedah: „Nosite bremena drug drugemu“ (Gal 6, 2). Križ nosimo s tistimi, ki jim je naložen posebno težak križ bede in revščine, zatiranja in krivic, pregajanja in poniževanja, in s tistimi, ki jim hočejo odpraviti in prepovedati znamenje križa, in drugi ga nosijo z nami.

Ko skupaj nosimo križ, raste krščansko občestvo in bratstvo ter nastaja tista solidarnost z vsemi trpečimi, v kateri postaja možno novo upanje. Znamenje Cerkev je Kristusov križ, toda tudi občestvo kristjanov, ki nosi križ in živi iz njegove moči.

Alojzij Šuštar, nadškof

POSTNI PRIPETLJAJ

Za postni čas so rekli mi skrbeče:
„Med čiščenjem po kamrici srca
pomisli, ali tvoja pesmica
res poje? ne ponavlja? ne blebeče?
odkod sicer pri mnogih njen odklon?“

Odkod sicer? Obstal sem z metlo v roki
in slavček s češplje v cvetu zažgoli,
pri prvih bilkah sonce obstoji,
poboža zid pod vlažnimi oboki,
zapiha veter borom v mikrofon.

Nekje zakašlja starček z novim upom.
Nekje si starka okence odpre.
In mlad obraz se v mlad obraz zazre
in najde pod oči drhtečo lupo

ljubezen, tisto najbolj sveto stvar.

Počakam, da bo kdo — bolj večč od mene —
zapel, v besed začudenost prelil
lepoto, (ki je brez daru čutil).
Nikogar ni bilo, da združi štrene,
otme dogodek, poustvari čar.

„Kak drug trenutek!“ sva si z metlo rekla.
In segel v žep sem; tu je rezultat:
to pesem bere veter, sonca brat.
Le slavčka ni; v drevesa v oknu stekla
leteč je padel v marca dolg večer.

Vladimir Kos

Suhe rože življenja

Pokora — ali je najti v slovarju besedo, ki bi bila sodobnemu človeku, temu verniku boga Komforta, bolj mrzka od te?

Pokora — ali teh šest črk ne zaveni njegovemu ušesu kakor piš iz srednjeveške votline?

Mar ne daje misliti na menúje iz kruha in vode, na spokorniške pasonove, na klasično biblijsko opravo iz raševine okrog pasu in pepela na glavi?

In vendar nam je ob tej besedi nekako tako kakor mlinarju, ki si, ves bel od glave do nog, ploska v dlani, da bi si iztepel moko z rok.

Mar se nam sploh sanja, koliko se vsi skupaj vsak dan dejansko pokorimo?

Pa ne po kakšni srednjeveški zapovedi Cerkve, marveč po najmodernejših zapovedih življenja.

O, koliko je tega nezavednega drobnega pokorjenja...

Zjutraj bi rad poležal, pa moraš v redkokdaj privlačno, večkrat na-

porno, včasih duhamorno službo.

Na vsem lepem se ti pokvari avto, pa moraš peš na tako puščoben jutranji avtobus ali v natrpiano podzemsko.

Tam bi rad sedel in se raztresel z branjem, pa te nepoklicanec za las prehití na sedežu.

Ob izstopu bi rad skočil čez cesto, pa moraš capljati do zarisanega prehoda ali čakati, da ti semafor blagovoli dati prosto pot.

Greš v banko plačat račune, mudi se ti, pa se moraš vdano obesiti na rep v vrsti, ki se nikamor ne premakne.

Kadilec sežeš v žep po cigareto, da bi se potolažil, pa ti med prsti zafrkljivo zašumi prazen zavojček.

V kiosku vprašaš po priljubljenem časopisu, pa je bil pravkar razprodan.

Hočeš stopiti v cerkev, da bi poožil Gospodu, kako pusto je na svetu, pa jo najdeš zaprto.

Ko prideš domov, si zaželiš po-

štne nabiralnik poln prijateljskih pošiljk, pa se ti zareži nasproti prazen, z zataknjeno reklamo za nov detergent.

In namesto da bi lepo sedel za mizo h kosilu, je treba po telefonu iskati inštalaterja zaradi nevarnega puščanja pri boilerju.

O, koliko takšne neopazne pokore je že v najnavadnejšem, urejenem in zdravem življenju!

Kaj šele, če se pokora začne podpisovati z veliko začetnico in ji je ime bolezen, pomanjkanje, življenjski polom.

In vse to je vendarle slejkoprej vsiljena pokora: je nehotena pokora.

Koliko se namreč ljudje pokorimo h c t é ?

Naj zadostujeta samo dva primera: kaj športniki žrtvujejo za svojo kondicijo in kakšen post si toliko žensk nalaga za svojo ljubo linijo!

Ob vsem tem je pokora, ki jo od svojih vernikov zahteva Cerkev, kratkomalo smešna. Recimo spoštljiveje: simbolična.

Kateri spovednik si bo na primer upal reči kadilcu: za pokoro danes ne boste kadili.

Odpravil ga bo z nekaj zdravamarijami...

In v vsem postnem času zadišita po pokori samo dva dneva: pepelnica in veliki petek.

Ja, Cerkev je več kot materinsko prešla na simbolizem.

Ker je zaznala, da je že živeti v današnjem tesnobnem, zadihanem in nevrotičnem svetu pokora

zase? In da se bomo, živčneži 20. stoletja, kar dovolj pokorili že s tem, da bomo s čim večjo možno prtrpežljivostjo sprejemali nase vse tiste male vsakdanje pokorice, ki jih nalaga življenje samo?

O, kako jih zna nalagati, ta neskončno domiselni spovednik!

„Danes boš imel na glavi sitneža, v hiši bo influenza, imel boš zanič noč...“

„Share Lent, Share Life! Obrni svoje prihranke v pomoč bližnjemu, v pomoč onemu, ki zdihuje v svetu, kjer človeka zasipajo revščina, lakota, izkoriščanje in ponižanje.“

Share Lent, Share Life! A, to je zahtevnejše.

Suhe rože življenja?

Poleg svežih skušajmo gojiti tudi suhe rože pokore. Saj niso same sebi namen. Ozelenele bodo v Večno pomlad. Njih namen je utrjevati v nas — da rečemo po športno — božjo kondicijo.

Kondicijo za veliki nastop Vstajenja.

Alojz Rebula

Jezusovo vstajenje in naše vstajanje

Kristjanom je bilo že od vsega začetka jasno, da je vera v Gospodovo vstajenje temelj njihovega verovanja, smisel njihovega prizadevanja. „Če pa Kristus ni vstal, je prazna vaša vera in ste še v svojih grehih“ (1 Kor 15, 17), je pisal apostol Pavel Korinčanom. V čem je potemtakem ta izrednost vstajenja, da bi brez njega krščanstvo izgubilo svojo osnovanost?

Gotovo je, da ne gre samo za to, da ostane vstajenje največji čudež. Vstajenje je zelo notranje povezano z našo vero. Zato z njim stoji in pade celotno krščanstvo.

Najprej se moramo spomniti, da je za nas Jezus Kristus učlovečeni božji Sin. Oče sam ga je poslal in njegov učlovečeni Sin „se ni ljubosumno oklepal svoje enakosti z Bogom, ampak je sam sebe izničil tako, da je prevzel naravo hlapca in postal podoben ljudem. Po zunanosti je bil kakor človek in je sam sebe ponižal tako, da je postal pokoren vse do smrti, in sicer smrti na križu (Flp 2, 6-8).

Ponižnost, pozaba samega sebe, odpoved sebi se torej vleče kakor rdeča nit skozi vse Jezusovo življenje in kar se je zgodilo na Kalvariji, ima svoje korenine v celotnem Jezusovem življenju. Jezusovo umiranje se ni začelo šele na križu, temveč že veliko poprej. Kdaj? Pravzaprav že od roj-

stva naprej. Ker pa je Jezus rekel: „Kdor je videl mene, je videl Očeta“ (Jn 14, 9), pomeni to, da je Bog sam eno samo odpovedovanje sebi in žrtvovanje, skratka da je ljubezen. Zadnji izvori Jezusovega življenjskega darovanja na križu so torej v samem Bogu. Zato so tudi v Bogu tri osebe, kajti žrtvovati se je mogoče samo za drugega in drugemu, kot je tudi ljubiti mogoče samo tam, kjer sta vsaj dva.

V Jezusu Kristusu se nam je torej razdel Bog kot vrhunsko življenje, to vrhunsko življenje pa potemtakem vključuje odpovedovanje sebi in žrtvovanje, ki se ne ustraši niti smrti. In vendar tako umiranje ni dokončna izguba samega sebe, ni izginotje, marveč vstajanje v novo življenje. V tem je krščanska posebnost.

Vstajanje v novega človeka

Navadno mislimo, da bomo zase najboljše poskrbeli, če se bomo varovali, se izogibali vsaki žrtvi, če bomo najprej mislili nase in šele potem mogoče na druge, če bomo vedno dali prednost sebi, druge pa odrivali. Skratka, če bomo egoisti, sebičneži. To načelo je Jezus najodločneje zavrnil in postavil kot vodilo, da se samo iz odpovedi sebi rodi novo življenje. Jezusovi govori so naravnost posejani s trditvijo, da je reševanje samega

sebe ravno izgubljanje sebe. „Kdor bo skušal rešiti svoje življenje, ga bo izgubil; kdor pa ga bo izgubil, ga bo rešil“ (Lk 17, 33).

In sedaj razumemo smisel Jezusove smrti in njegovega vstajenja. Na križu se je izgubil, ni se skušal za vsako ceno rešiti, in prav zato se je našel na velikonočno jutro. Zato je od tega vstajenja odvisno vse. Z njim se potrjuje pravilnost našega požrtovalnega življenja, predvsem pa našega upanja v trenutkih, ko se nam zdi, da smo se trudili in žrtvovali zastonj. Nobeno dobro delo ni storjeno zastonj, če lahko v smislu Velike noči verujemo, da bo nad zlom in smrtjo zavlado božje življenje in njegova pravica.

Seveda pa se ta resnica potrjuje že v našem življenju in ni treba čakati na konec sveta, da bi videli, če ima krščanstvo prav ali

ne. Tolikokrat se namreč zgodi, da se iz naše požrtovalnosti in odpovedi rodi kaj lepega. Za vsem lepim in trajnim, velikim in plemenitim, kar se je zgodilo v zgodovini človeštva, je vedno bila odpoved in žrtev samega sebe. Vsak človek vstaja v novega človeka, kolikor se je sposoben žrtvovati in pozabljati nase. Umiranje in vstajanje se neprestano dogaja, če le umiramo prav, se pravi, če se odpovedujemo z ljubeznijo in ne s sovraštvom, zamero ali nevoščljivostjo v srcu. Veliki petek in Velika noč neprestano prepletata naše življenje in nas tako pripravljata na tisti zadnji Veliki petek našega slovesa s tega sveta, za katerim bo sledilo naše osebno in dokončno velikonočno jutro, ki ga ne bo konca in ki bo zmaga božje dobrote in odrešenja.

Anton Stres

TRI PESMI ZA ENO VESELJE

I.

Tisti mehki, mehki žar na celem dnevu —
ali ni enak smehljaja božjega odsevu?
igred se še obotavlja preko mosta iti;
račice že plavajo; le čoln leži ubit.

Kje vendar je veter bil, da tople rože nosi
Vigredi? Tudi letos jo za roko prosi?
Vigred se še obotavlja preko mosta iti;
veter se bo glagolov „ljubiti“ z njo učil.

Čudno — vsako leto, kadar breskve zazorijo,
Vigred mora v bolnico, a njeno melodijo
veter šepeta jeseni celo zimo.
Božjo melodijo upanja osamljenim.

Kdo ti jamči, da je pesem upanje? vprašuješ.
Kaj ne vidiš griča? V zgodovino se dviguje
s Križem, ki na njem izkrvavel je Sin človeka.
Božji Sin. Ljubezen vseh ljubezni. Upanje.

II.

Oči mi te uhajajo k Razpelu.
Že davno se je posušila kri,
vstajenja luč Zveličarja obliva,
v življenje se je ustnic molk razpel.

Vendar te rane, ki smo jih zadali
ljudje vseh časov — ali nas ne žgo?
Od krone trnjeve do žebeljev v roki —
le kdo bo krivdo z naših src opral?

Oči mi te uhajajo k Razpelu:
že davno se je posušila Kri;
Srce, nekoč preklano, znova bije.

In znova govori mi, da je šel
za nas v to smrt, da znova ljubimo.
Ljubezen spremeni pekel v nebo.

III.

O, svet je znova lep
v Veliki noči!
Tema je padla z zvezd,
v zemljé obokih
raste luč, prodira v žilice,
osvaja žile,
ožarja celice,
oplaja sile
bivanju.

Ker Božji Sin je vstal
iz krste groba,
za smrt nam je predal
skrivnost prehoda:
Božji Kruh.

Vladimir Kos

Velikonočno voščilo

„Smrt je zadnje človekovo zavestno dejanje, je naš konec, je pač najmočnejša.“ Resne oči so drzno zrle vanjo.

„Saj ni zavestno dejanje, marsikoga smrt preseneti. Ni konec, je le prehod v novo življenje, je začetek večnosti. Duša je vendar nesmrtna,“ je vrelo iz nje.

„Za vas,“ ji je mirno odgovoril.

Takega odgovora ni pričakovala. Nasmehnila se je, da bi prikrla razočaranje in zmedo, v katero jo je spravil, ko se je tako nepričakovano razkril.

V pričakovanju velikonočnih praznikov poromajo moje misli na Oljsko goro. Sam si, Gospod, Tvoji apostoli spijo. Klečoč na tleh, z obrazom naslonjen na mrzlo skalo si videl in občutil gnus greha in sovražstvo sveta. Tvoja duša je trepetala v slutnji trpljenja. Samotna groza smrti je obličala tvoje plemenito obličje s krvavim potom.

Moj Bog, zakaj si vzel nase grehe sveta? Saj je to pomenilo Zate smrt, sramotno smrt na križu. Zakaj si privolil v to strašno trpljenje?

„Oče, ako ne more ta kelih mimo iti, ne da ga pijem, zgodi se Tvoja volja!“

Tvoja končna privolitev je zapečatila Tvojo usodo in nam pri-

nesla odrešenje. Tisti, ki si jih ljubil, so te zapustili; Juda Iškarjot Te je s poljubom izdal. To boli bolj kot roganje in zasramovanje pobesnele množice. Peter te je trikrat zatajil; in vendar si ga ljubeče pogledal, ko sta se srečala na dvorišču. Zakaj?

„Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.“

Tvoje izsušene ustnice so izdihale zadnjo prošnjo k Očetu iz ljubezni do tistih, ki so te obsodili in pribili na križ. In končno smrt.

Poslednje kaplje krvi se iztekajo iz Tvojega prebodenega srca. Materi so položili v naročje ranjeno, mrtvo truplo.

Ljubil si nas do konca, do strašne smrti na križu.

Trpljenje in ljubezen. Ljubezen in smrt. Vendar močnejša kot smrt je Ljubezen!

Jutro tretjega dne. Svitalo se je, ko je Marija Magdalena odšla od doma, da bi obiskala Jezusov grob.

„Kaj si videla, Marija?“

„Grob Kristusa živega in slavo sem videla vstalega, angelske priče, prtič in povoje. Vstal je Kristus, upanje moje... Prekipevaljoča veselja je oznanjala novico.

Potem se je prikazal apostolom. Kako ljubeče jih je pozdravil:

„Mir vam bodi!“ Razveselili so se Njegovi učenci in govorili: „Gospoda smo videli.“

Tomaž, neverni Tomaž, saj ni mogel verjeti. Spomnil se je Jezusove obljube, da bo čez tri dni vstal, vendar je podvomil.

„Če ne vidim, ne bom veroval.“ Milijoni bodo potem ponavljali isto.

„Če ne vidim na Njegovih rokah znamenja žeblicev in ne vtaknem svojega prsta v njegove rane in ne položim roke na njegovo stran, ne bom veroval.“

Kakšno je bilo srečanje med njima? Kristus in Tomaž. Brez očitka je Kristus razprostrl roke in ga poklical: „Tomaž, tu so moje rane, položi svojo roko v mojo

stran in ne bodi neveren, ampak veren.“

„Moj Gospod in moj Bog,“ je izraz Tomaževega kesanja in njegove novopodarjene vere.

Zaupno veselje praznikov jo je prevzelo. Nakupila je razglednic in pisala voščila sorodnikom in znancem. „Veselite se, zakaj naša vera ni prazna, ker je Gospod res vstal! Aleluja!“

Potem se je spomnila prijateljca. Kaj naj mu sporoči? Kako naj mu vošči? Za trenutek je premišljevala, vzela podobo vstalega Zveličarja in napisala.

„Močnejša kot smrt je Ljubezen!“

Metka Mizerit

ŠE MORAVA ISKATI, TI IN JAZ

Nekoč —

ah, kaj biló je vse nekoč —
sem sanjal, da je sreča komaj malce proč,
za lučkami v obzorju.

Ne vem, že kóliko je let tega.

Stojim na mostu.

V reki ni nič težkega,
vsa srečna teče k morju.

To ni nebeške kupole odsev;
ni vetra zlat napev
ne z bilk bregov odmev,
ne — to je v reki sami.

In grem čez most.

Kot ona. On. In Ti. Še morava iskati srečo.

Kam beži?

Nikjer je ni med nami.

Vladimir Kos

Izjava o versko - nraavnem življenju

II. katoliškega shoda Slovencev v Argentini

1. Versko-nraavno življenje, katerega vir in zgled je Jezus Kristus, u-
človečeni Bog, naš Odrešenik, je
največji zaklad, svetopisemski biser,
temelj vsestransko zemeljskega živ-
ljenja in poročstvo večne blaženosti.
Zato ga bomo nad vse vrednotili, si
zanj prizadevali in v njem nepre-
stano rastle v našem osebnem, dru-
žinskem in skupnostnem življenju.

2. Ker milost predpostavlja **nara-
vo**, zato bomo duhovno dediščino —
svojo vero, svojo kulturo, svoj je-
zik —, ki smo jo prejeli po sv. Mo-
destu, prvem škofu na Slovenskem,
po slovanskih apostolih sv. Cirilu
in Metodu, po številnih naših pred-
nikih — zelo cenili, zvesto ohranja-
li, neprestano izpopolnjevali in obo-
gateno posredovali našim prihodnjim
rodovom.

3. V naših svetniških kandida-
tih Ireneju Frideriku Baragi, An-
tonu Martinu Slomšku, Janezu Gni-
dovcu, Vendelinu Vošnjaku in v šte-
vilnih mučencih brezbožnega komu-
nizma bomo gledali svoje vzornike
in priprošnjike. Z naravnimi in nad-
naravnimi sredstvi bomo sodelovali
pri njihovem poveličanju pred ve-
soljno Cerkvijo.

4. Znamenja časa, ki so po nauku
II. vaticanskega vesoljnega zbora vi-
den kazalec na uri današnje dobe,
bomo budno spremljali. Stalno se
bomo zato seznanjali z **versko-mo-**

ralnim in socialnim naukom Kristu-
sovega namestnika na zemlji in kra-
jevnih ter slovenskih škofov.

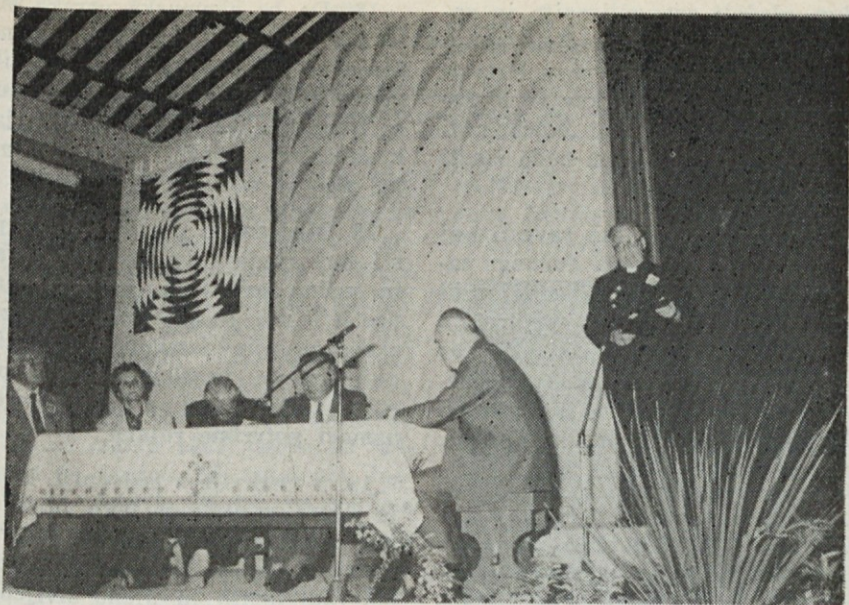
5. Z nenehnim **uvajanjem in po-
glabljanjem v duhovno življenje** bo-
mo začeli v najnežnejši dobi, stop-
njevali v otroški in mladostni dobi,
zvesto vztrajali v zreli dobi in v o-
starelosti. Zato bomo prirejali se-
stanke, srečanja, razgovore, tečaje,
duhovne obnove, dneve zbranosti, du-
hovne vaje; vse to, kar nam Cerkev,
skrbna Mati, neprestano priporoča.

6. Redno, zavestno, pobožno in de-
javno se bomo, kot nam naroča II.
vaticanski vesoljni cerkveni zbor, **u-
deleževali bogoslužja**, posebno svete
maše, svetih zakramentov, ljudskih
pobožnosti, skratka vsega, kar gradi
našo včlenjenost v Cerkev, ki je
skrivnostno telo Jezusa Kristusa.

7. V veliki časti bomo imeli prazno-
vanje **prvih petkov in prvih sobot**.
Za prve petke bomo po naših dušno-
pastirskih središčih nadaljevali s sv.
urami, ki so bile doslej velik božji
blagoslov vsemu slovenskemu verske-
mu občestvu v Argentini.

8. Živeli bomo s **cerkvenim letom**.
Z ljubeznijo bomo ohranjali svoje
verske in arodne običaje ob cerk-
venih in družinskih praznikih.
Otrokom bomo izbirali **imena božjih
zavetnikov**.

9. Češčenju Device Marije bomo

Prelat dr. Alojzij bere izjavo Slovenskega dušnega pastirstva v Argentini
22. novembra 1987.

dajali velik poudarek. Dnevno se ji bomo priporočali, verno bomo praznovali njene praznike, radi bomo romali k Marijinim svetiščem. Med molitvami bomo posebej cenili rožni venec in molitev angelovega čiščenja. V vseh naših družinah naj bo poleg znamenja sv. križa na častnem mestu podoba Marije Pomagaj. Pred to podobo bomo vsako leto obnavljali svoje posvečenje.

10. Sredstev **družbenega obveščanja**, tako tiska, radia televizije kot tudi gledališča, kina in filmskih kaset se bomo modro posluževali. V nobeni slovenski hiši v Argentini naj ne manjka **verskega časopisa**, posebej še slovenskega.

11. Glasbeno izročilo vesoljne Cerkve je zaklad neprecenljive vrednosti. Katoliški shod priporoča **ljudsko nabožno petje**, cerkvene zборе in vse tisto, kar lepša bogoslužje. Za vse voditelje cerkvenega petja prirejjajmo **vsako leto srečanja** in po potrebi **tudi tečaje**.

12. Katoliški **laiki** naj se zaradi sv. krsta in sv. birme ter vsega včlenjenja v Jezusa Kristusa vedno bolj zavedajo svoje poklicanosti in svojega poslanstva v Cerkvi in v svetu. Radi naj sodelujejo v verskih in katoliških organizacijah ter v dušnopastirskih svetih, ki se naj počive v vseh naših okrajih.

13. V **misijonstvu** bomo po nauku

Cerkve gledali evangelizacijo in zasedanje Cerkve med narodi in skupnostmi, ki še ne verujejo v Kristusa in med katerimi Cerkev še ni zakoreninjena. Z misijoni bomo radi sodelovali. Pri srečanju nam bodo zlasti slovenski misijonarji.

14. Za rast misijske zavesti naj se v okviru Slovenskega dušnega pastirstva ustanovi **osrednji misijonski odsek**, kateremu naj se pridružijo **krajevni misijonski odseki**, ki naj razširjajo misijonsko misel, pospešujejo misijske poklice in organizirajo praznovanje misijske nedelje.

15. Hvaležni Bogu in Cerkvi, ki nam je po konstituciji „Exul Familia“ iz leta 1952 omogočila slovensko dušno pastirstvo, vse rojake spodbujamo, da se z odgovorno ljubeznijo **vklojučijo v naše versko občestvo**, za katerega pod delegatovim vodstvom, ki je zastopnik slovenskih in argentinskih škofov, skrbe slovenski duhovniki. Za duhovniške in redovniške poklice pa bomo redno molili, posebej še na prve sobote.

16. Med člane **slovenskega verskega občestva** v Argentini štejemo vse slovenske vseljence in njihove potomce; v nekem oziru tudi zakonce druge druge narodnosti, ki so poročeni s slovenskimi vseljenci, njihovimi otroki in vnuki, z vsemi, „dokler je to koristno“, kot uči Cerkev. Izvzeti so le tisti, ki se prostovoljno odločijo za krajevne župnije kož je poudarjeno v Navodilu za dušno pastirstvo izseljencev z dne 22. avgusta 1969.

17. Da bo slovensko versko občestvo v Argentini, ki je razdeljeno v krajevna dušnopastirska središča, vedno bolj občestvo vere, bogoslužja in ljubezni, vse močno vzpodbujamo k zavestni udeležbi in odgovornosti pri našem verskem življenju.

18. Med vsemi člani naše skupnosti naj vladata veliko **razumevanje in močna krščanska ljubezen**. Dušni pastirji naj s pastirsko ljubeznijo skrbe za njim izročene laike, ti pa naj dušnim pastirjem radi pomagajo. Vsi pa imejmo čuteče srce za **pomoči potrebne rojake**.

19. S **Cerkvijo v Sloveniji**, ki nam je kljub razdaljam tako blizu, bomo ostali povezani v pristrčni ljubezni. Za njeno svobodo in rast bomo radi molili in njeno življenje s pozornostjo spremljali. Pri srečanju nam bodo seveda tudi drugi slovenski **verniki v zamejstvu** in po svetu. Vseh Slovencev se bomo posebej vsako leto spominjali na **predvečer praznika naše Marije Pomagaj**. S **Cerkvijo v Argentini**, katere sestavni del smo, pa bomo čutili in zanjo delali s svojim zgledom, krščansko besedo, s trpljenjem in s svojim apostolskim delom.

20. V **hvaležnem spominu** in v molitvi bomo ohranjali vse tiste, ki so se v vseh letih našega bivanja trudili za naše versko in нравno življenje; za vse tiste, ki so z nesebično ljubeznijo gradili slovensko versko občestvo v Argentini.

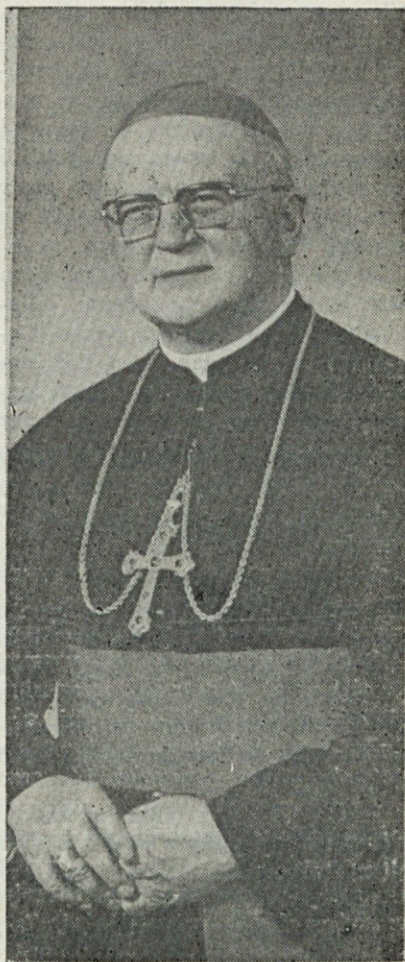
V blagor Gospodove črede

Ob 20-letnici škofovskega posvečenja dr. Stanislava Leniča

Prîpovedujejo, da je bil hud zimski dan s snežnim viharjem, ko je bil 14. januarja 1968 v ljubljanski stolnici posvečen v škofa nekdanji škofijski tajnik, poznejši župnik v Sodražici in od leta 1964 generalni vikar ljubljanske nadškofije dr. Stanislav Lenič. Za pomožnega škofa je bil imenovan 29. novembra 1967, dobre tri tedne po svojem 56. rojstnem dnevu in dobrih 30 let po svojem duhovniškem posvečenju. Tako smo lani vsaj s skromno zahvalno slovesnostjo v ljubljanski stolnici praznovali zlato mašo in hkrati 20-letnico škofovskega posvečenja dr. Stanislava Leniča.

V blagor Gospodove črede je geslo, ki si ga je za svojo službo izbral škof Lenič. Koliko je v teh 20 letih svoje škofovske službe naredil, premolil in pretrpel v blagor Gospodove črede, ve samo Bog. Tisti, ki so ga pri nas doma in posebej še med našimi zdomci in izseljenci skoraj po vsem svetu srečevali kot dobrega dušnega pastirja, navdušenega oznanjevalca božje besede in izredno prijaznega in ljubeznivega prijatelja, se ga spominjajo z največjo hvaležnostjo. Med njimi je že veliko rajnih. Ti so danes naši priprošnjiki pri Bogu, posebno še vsi štirje ljubljanski škofje oziroma

nadškofje, ki so imeli močno vlogo v Leničevem življenju, Anton Bonaventura Jeglič, Gregorij Rož-

man, Anton Vovk in Jožef Pogačnik. Koliko dijakov, bogoslovcev in duhovnikov je škof Lenič spremljal na njihovi življenjski poti in veliko pokojnih tudi na njihovi zadnji poti, najbrž še ni nihče preštel in preiskal.

Bog bodi našemu dragemu in dobremu škofu Stanku bogat plačnik za vse njegovo duhovniško in kulturno, narodno in socialno delo, za njegove molitve in označevanje božje besede in za njegove žrtve in trpljenje. Ko svoj duhovniški in škofovski jubilej praznuje v Marijinem letu, ga v hvaležni molitvi priporočamo še posebej Marijinem varstvu.

Nekaj več kot dobro leto mora škof Lenič prenašati razne bolezenske težave, posebno po hudi operaciji na želodcu pred božičem 1986. Večkrat je moral iskati po-

moči v bolnišnicah in bali smo se, da bo bolezen postala nepremagljiva ovira za njegovo delo. Vendar je s svojo močno življenjsko voljo, zdravniško in božjo pomočjo — koliko ljudi moli zanj! — bolezen naravnost neverjetno dobro in uspešno premagoval. Zadnji zdravniški pregledi so, hvala Bogu, pokazali sorazmerno dobro stanje, čeprav se škofu Leniču pozna, koliko hudega je moral pretrati.

Ko v imenu ljubljanske nadškofije in vse Cerkve na Slovenskem ter naših rojakov po svetu škofu dr. Stanislavu Leniču izrekam iskreno zahvalo za vse njegovo delo, mu želim dobrega zdravja in božjega blagoslova in še mnogo let med nami.

ALOJZIJ ŠUŠTAR,
nadškof

ODGOVOR SV. OČETA NA V DANOSTNO IZJAVO S KATOLIŠKEGA SHODA SLOVENCEV V ARGENTINI

DRŽAVNO TAJNIŠTVO

Vatikan, 19. januarja 1988

Spoštovani gospodje!

Sv. oče Janez Pavel II. se Vam pristrčno z zahvaljuje za pismo, ki ste mu ga poslali. Vesel je Vaše vdanosti in zlasti Vaših molitev, v katerih se spominjate njega in potreb vesoljne Cerkve.

Tudi on Vas vključuje v svoje molitve in prosi Gospoda za milost, da bi Vi — kakor sv. Pavel — mogli reči „ne sramujem se evangelija, saj je vendar božja moč, dana v rešitev vsakomur, ki veruje.“ (Rimlj 1, 16)

S sv. Pavlom Vam naroča: „Ne popuščajte v vnehi, veselite se v upanju, potrpite v stiski in vztrajajte v molitvi... nikomur ne vračajte hudega s hudim, pred vsemi ljudmi skušajte delati dobro.“ (Rimlj 12, 11. 12. 17)

S temi čustvi v srcu rad podeli Vam in Vašim dragim svoj apostolski blagoslov.

Pogovor s škofom dr. Stanislavom Leničem

Povejte nam, prosim, vsaj v grobih obrisih, kako je potekalo Vaše življenje. Kako ste se odločili za duhovniški poklic, kakšne so bile takrat družbene razmere, kaj ste pričakovali od tega poklica?

Rodil sem se leta 1911 v družini malega kmeta kot četrti otrok v Župeči vasi, župnija Cerklje ob Krki. Ko sem bil star štiri mesece, se je moj oče odpravil v Ameriko, da bi tam kaj prislužil, postavil morda boljšo hišo — naša je bila še s slamo krita. Doma je pustil mater samo z majhnimi otroki. Prišla je prva svetovna vojna, moški so šli na fronto, ženske pa so obdelovale grunte. Moja mati je v 34. letu zbolela za tuberkulozo in umrla. Na dan pogreba so nas otroke razdelili med sorodnike. Oče je pozno zvedel za materino smrt in se je vrnil šele po končani vojni, ko sem bil star že osem let. Drugič se je poročil, pa po dveh letih tudi on umrl. Potem sem spet moral k drugim ljudem za pastirja. Ko sem bil star že štirinajst let, me je odkril takratni kaplan Matej Tomazin in mi pomagal, da sem prišel v znamenite škofove zavode sv. Stanislava v št. Vid.

Tam se se osem let vzgajal ob velikih vzgojiteljih in profesorjih; mnogi so bili zares biseri takratnega klera, izobraženi, odprti, kakor prof. Breznik, prof. Šolar in drugi. Ves čas sem se tudi navduševal za duhovniški poklic. Pred seboj sem imel mladega kaplana iz domače župnije, ki ni bil samo naš verski vzgojitelj, voditelj raznih katoliških verskih organizacij, ampak je skušal tem našim zaostalim ljudem na Krškem polju pomagati predvsem v socialnem, gospodarskem in kulturnem oziru. Gradil je prosvetni dom, pomagal zgraditi most čez Krko, vodovod itd. Videl sem ga vsega zavzetega za ljudi in ta ideal je bil pred menoj, ko sem se odločal, da bi tudi sam postal duhovnik. Tako mi po maturi leta 1933 ni bilo težko reči: Tudi jaz bi bil rad duhovnik, ki bi v takšnih razmerah, kot je bil ta kaplan pri nas, hotel biti ljudem vse; da bi jih dvigal ne samo versko, ampak tudi prosvetno, kulturno, socialno. To je bil glavni motiv mojega odziva na poklic. Potem sem vstopil v ljubljansko bogoslovje, na teološki fakulteti sem diplomiral in tudi doktoriral.

Najbolj nas zanima obdobje

med vojno in neposredno po njej. Kaj ste počeli med vojno, kako ste doživljali revolucijo in njeno zmago?

Ta doba je gotovo ena najtežjih v naši zgodovini. Izredno težka je bila tudi za našo Cerkev, za ljubljansko škofijo, morda po svoje še veliko težja kakor za mariborsko, kjer so škofa pač zaprli v škofijski dvorec in mu odvzeli vsak vpliv navzven; medtem ko je bila Ljubljana povsem drugačna.

Na škofijo sem prišel za tajnika leta 1940, meseca septembra, ko še ni bilo vojne. Takoj moram povedati, da so službo škofijskega tajnika mnogokrat precenjevali, posebno kasneje, ko sem bil v zaporih, in pa med zasliševanjem. Hoteli so, da bi bil kot škofijski tajnik nekak faktotum na škofiji, ki vse ve in tudi odloča. V resnici pa je bila služba škofijskega tajnika v tem, da je bil škofov ceremoniar, skrbel je za tekoče obrede, ob enem bil škofu na uslugo v pisarni, mu tipkal njegove izdelke in mu bil vsak trenutek na voljo, spremljal pa ga je tudi na raznih obiskih. Na te obiske sem ga spremljal tudi med okupacijo in tako veliko doživel.

Vojna je bila za Ljubljano res nekaj izrednega, posebno še za škofa Rožmana. Že odkrivajo nemške dokumente, kako so Nemci leta 1941 pripravljali pohod v Ljubljano; v tistih dokumentih so že objavljene prave resnice o škofu Rožmanu, kjer so ga naslikali

kot največjega sovražnika Nemcev. To sem tudi sam doživljal. Ves čas nas je on opozarjal, kaj se pripravlja, kaj se dogaja, ko je videl, kaj so Nemci počeli po vsej Evropi. Vedno je ponavljal: Vi Nemcev ne poznate. Zato so mu večkrat očitali, da je pesimist. Pa je bilo vse to potrjeno.

Zgodilo se je drugače. Ljubljane niso zasedli Nemci, ampak prišli so Italijani. Rožman je takrat ostal skrit v škofijskem dvorcu in se ni nikjer pokazal Italijanom, kaj šele, da bi jih pozdravljali, kakor smo večkrat morali slišati, kot da bi jih pričakoval in jim šel naproti. Kasneje sem slišal, da je neki italijanski špijonažni oficir rekel tole: „Rožman je eden najbolj poštenih ljudi v Ljubljani, ker vemo, da je izjavil, da smo Italijani manjše zlo za Slovence kakor pa Nemci. Vedno pa smo še — zlo.“ To je bilo resnično Rožmanovo prepričanje in njegovo gledanje na italijansko okupacijo. Šele takrat, ko so začeli z nemške strani prihajati begunci, duhovniki, bogoslovci in laiki, ki so bežali pred Nemci, saj so ti že zapirali in deportirali ljudi iz Štajerske in Gorenjske, so začeli politični faktorji pritiskati na Rožmana, da mora stopiti v stik z Italijani, če hoče reševati te ljudi — saj vemo, kako so bili Italijani takrat povezani z Nemci — da jih ne bodo vračali nazaj v nemške roke in potem v nesrečo, v deportacijo, v Dachau itd. To so bili nagibi, da se je Rožman po

približno 14 dneh tihega samovanja v dvorcu odločil, da bo prosil za sprejem pri visokem komisarju Graziolliju, da bi mu predložil to zaskrbljenost in prošnjo tolikernih naših ljudi, ki so ga prosili pomoči.

In tako je res šel h Graziolliju. Seveda so Italijani ta obisk pripravili z vsem pompom, potem pripravili tudi neko izjavo, ki naj bi jo Rožman ob tej priložnosti dal. Vem, da je to izjavo škof prej dobil na vpogled, da jo je zelo skrbno preučeval, popravljal, zmanjševal njeno ostrino, pa so kasneje objavili spet svoje prvotno besedilo. Tako so Rožmana potem predstavljali, kako je pozdravljala Duceja in Italijane in se veselil njihovega prihoda. Škof pa je poudarjal predvsem to, da so Italijani zagotavljali našemu

narodu samobitnost in samostojno kulturo in šolstvo in nadaljevanje vseh drugih kulturnih ustanov, ko pa vemo, da so Nemci vse to takoj z eno samo gesto uničili. Rožman, ki je bil po srcu, kakor je splošno znano, silno blag, občutljiv, je bil prepričan, da s tem koristi mnogim ljudem in zato se je do tega tudi ponižal.

Na škofiji smo doživljali takrat res pravo revolucijo. Lahko rečem to: Škof Rožman je bil ves čas prepričan, da Nemci ne bodo zmagali. Do konca je vedno ponavljal: Rešitev bo prišla. Toda njegovo prepričanje je bilo: Slovenci smo tako majhen narod, da moramo vse storiti, da bomo preživeli, da se ne bomo spuščali v nepotrebne žrtve, ki bi bile sad našega preostrega odpora do takratnega okupatorja. Zato vem, da so se ob njem zbirali zastopniki različnih strank, kjer pač ni bilo takrat v Ljubljani nobenega vidnejšega političnega voditelja; celo ban Natlačen se je nekako umaknil v ozadje. Druge stranke, demokrati, liberalci, so imeli veliko večje zaupanje v Rožmana kakor pa v Natlačena in so prihajali k njemu s prošnjo: Samo Vi ste tisti, ki nas lahko v tem trenutku združujete in nam pomagajte, da bomo vsi skupaj preživeli. In tako so nekako Rožmana prisilili, da je postal tako imenovani voditelj, narodni voditelj v takratni Ljubljani, čeprav vemo, da Rožman po svojem značaju, po svojem prepričanju nikdar ni bil

politik. Celo veliki politiki so rekli, da je politično nekje okoren in da ima premalo izostren politični čut. Duhovniki so mu to šteli v dobro, ker so posebno nekateri starejši duhovniki škofu Jegliču zamerili, da se je preveč spuščal v politiko, politizacijo Cerkve, in so potem ob Rožmanu poudarjali: Zdaj pa imamo nepolitičnega škofa, ki mu gre samo za vero, za verske zadeve in politiko prepušča drugim. Čas pa je bil tak, da ga je nujno vrgel tudi v politiko. Res je veliko vprašanje, ali je bil Rožman tej vlogi dorasel po svoji naravi, po svojem političnem obzorju. Zato je gotovo zaradi tega sledila kakšna napaka, ki bi jo morda drug, recimo Jeglič, na njegovem mestu ne bil storil. Rožman pa je imel pred seboj samo eno: reševati ljudi, tako posameznike kakor narod, da bomo preživeli.

Vem, da so takrat organizirali tudi mimo OF že vse mogoče odbore in pripravljali na tihi odpor, tiho pripravo, na tisti odločilni trenutek, ko bo okupator moral zginiti z naše zemlje. Teh priprav je bilo veliko; pa saj zgodovina bo o tem še in še pisala, mnogi, ki so bili aktivni pri tem delu, še danes živijo, in zato je prav, da se tudi te stvari povedo take, kakršne so bile; da ne bi mislili, kakor smo mnogokrat brali: Rožman je komaj čakal okupatorja, pripravljaj nemško in italijansko okupacijo, kakor smo še prav posebej brali v zadnjem času. Na-

sprotno: če je bil kdo proti okupatorju, če je bil kdo proti Nemcem, potem je bil gotovo Rožman; Italijane pa je pač trenutno vzel kot manjše zlo, mislil je, da bi mogel z njimi delno reševati in pomagati ljudem.

Ena občutljivih točk medvojne zgodovine slovenske Cerkve je njeno sodelovanje z okupatorjem. Ali menite, da za Cerkev ni bilo druge možnosti kot takšno sodelovanje?

Že prej sem povedal, kako je do tega „sodelovanja“ prišlo. Vsi danes vemo in vedno bolj odkrivamo, kako je bilo pravzaprav v OF, v katero so vstopili tudi nekateri nekomunisti in krščanski socialisti s Kocbekom na čelu, vse to kasneje izigrano od komunistične partije, ki je pod parolo nacionalne osvoboditve, kar je gotovo bilo pozitivno, hotela izvesti socialno revolucijo, in sicer stalinistično revolucijo, kakršno je Cerkev tako dobro poznala, saj smo imeli toliko poročil iz stalinistične Rusije. Danes jih odkrivajo, danes o njih na široko pišejo, takrat pa so tisti, ki so vedeli za te napake, molčali samo zato, da bi lahko prodrli med ljudi, med množice. Gotovo je mnogo katoličanov, mnogo dobrih fantov, dobrih vernikov šlo v partizane in se pridružilo OF z namenom, da delajo za osvoboditev naroda, nekateri pa tudi v prepričanju, da delajo za socialno osvoboditev.

Cerkev kot taka je imela stroga

navodila, kakor veste, v papeževi okrožnici o komunizmu, kjer je bilo rečeno, da tisti, ki mu je mar krščanska kultura, ne bo v nobeni stvari sodeloval s komunizmom. In to je bilo tudi tisto načelo, ki je gotovo vodilo Rožmana in je bilo nekako odločilno zanj, da ne more sodelovati. Čeprav vem, da je bil Rožman mnogokrat zelo razklan v sebi, da mu je bilo silno hudo, da je toliko dobrih ljudi, dobrih fantov in mož v partizanih.

Ali ni bilo možnosti, da bi Cerkev sodelovala z OF? Zakaj je ni bilo?

Mislím, da pri nas ni bilo možnosti, da bi Cerkev sodelovala z OF uradno, predvsem zaradi stališča partije ne. Saj vemo za kaksnejši razvoj, za Dolomitsko iz-

javo itd. Predvsem pa vemo, kaj je bilo tisto pomlad leta 1942, ko so se začele vaške straže, kako so pripadniki OF pobili toliko dobrih ljudi po naših vaseh po Dolenskem, toliko dobrih laikov in duhovnikov.

Lahko vam zagotovim, da nisem bil nikdar na nobenem sestanku, kjer se je pripravljala ustanovitev t. i. bele garde. Toda bil sem priča-opazovalec dogodkov, ki so se takrat dogajali, in lahko rečem eno: Čisto gotovo nikoli ne bi bilo ne vaških straž ne bele garde in ne kasneje domobranstva, če ne bi bilo tega krvavega začetka; pobiti vse morebitne svoje nasprotnike in potem lepo nemoteno vladati. To je bil glavni nagib, glavni motiv za odklonilni odnos Cerkve do OF.

Rožman mi je osebno pripovedoval, kako je nekoč ves razdyo-jen ob vsem hudem, kar se je dogajalo s strani okupatorja in s strani OF, bil v Rimu pri papežu Piju XII. in mu vse to razložil ter mu rekel, da ima namen, da bo v ljubljanski stolnici javno obsodil tako delo OF, namreč te „morije“, kakor tudi vse krivice, ki jih dela okupator nad našim narodom. Takrat mu je menda Pij XII. rekel takole: „Presodite. Zdaj ste edini človek, na katerega se v Vaši pokrajini obračajo ljudje in jih rešujete in jim pomagajte. Če boste to storili, boste v najboljšem primeru internirani nekje v Italiji in ne boste mogli storiti ničesar več za svoje ljudi.“

Rožmanu je bil to nekako jasen namig: Ostani in tam, kjer si, rešuj in delaj. Mislim, da je to nekak odgovor na vprašanje, ali res ni bilo nobene možnosti sodelovati z OF.

Ko so bile enkrat ustanovljene vaše straže, potem, vemo, je bilo, kakor bi se sprožil plaz nekje na vrhu. Ta plaz se je počasi večal, večal, večal, — kakor je bil potem tudi odpor večji proti njim — in tako je končno prišlo do ustanovitve domobranstva in do vse te velike usodne nesreče, ki je potem sledila po koncu vojne in pobrala toliko tisočev mladih mož in fantov; danes lahko rečemo, da brez potrebe.

Ali je slovenska Cerkev naredila „obračun“ s svojim vedenjem med vojno? Ali se Vam zdi mogoče, da bi ga naredila danes? Se Vam ne zdi, da bi ga morala narediti? Ali v primeru nerazčiščenih vprašanj ne obstaja nevarnost ponovne „klerikalizacije“ slovenske Cerkve?

Kakor vemo iz naše zgodovine, je tolikokrat prišel poziv, da mora Cerkev obsoditi svoje nastopanje med vojno, svoje sodelovanje z okupatorjem, da je to pogoj, da bo mogla svobodneje zadihati in začeti delovati med našim narodom. Pokojni škof Vovk je bil velikokrat pozvan k temu, pa se je vedno skliceval: Nisem poklican, da obsojam svojega prednika; nad menoj so drugi, ki morejo to storiti.

Pokojni nadškof Pogačnik je bil prav tako velikokrat izzvan, naj javno pove obsodbo za čas med okupacijo. Ob takih pozivih s strani oblasti smo odgovarjali: Dokler Cerkev nima možnosti, da se objavijo vsi dokumenti, ne morete od nas zahtevati obsodbe. Veste, da je bilo v sredstvih javnega obveščanja mnogokrat poudarjeno, kako Cerkev obžaluje vse krivice, ki so bile morda v imenu Cerkve storjene, kakor tudi odpušča vsem tistim, ki so ji storili krivice. S tem je hotel nadškof Pogačnik nekako implicite obsoditi vse tisto, kar je bilo pretiranega tako v vaških stražah, beli gardi in pa v domobranstvu, pa tudi tisto, kar je bilo krivega storjeno na drugi strani proti Cerkvi in njenim ljudem.

Mnogi so to vzeli dobrohotno. Vendar se znova in znova ponavljajo glasovi: To je vse premalo; treba bi bilo še bolj jasne besede. Toda zdi se mi, da je danes, ko se odpirajo mnogi tabuji, o katerih včasih nismo smeli misliti in govoriti, še manj pisati, danes pa to postaja javno znano in se vedno bolj in bolj odkrivajo nameni OF da je poleg osvoboditve hotela izvesti pri nas stalinistično revolucijo — torej da je danes Cerkvi še vedno težko reči: Zdaj pa vemo in priznamo, da se je Cerkev motila.

Rožmana so krivice in prekorajene meje bolele. Kolikokrat mi je tožil, da gredo mnogi ljudje

predaleč, da se delajo tudi z naše strani krivice in hudobije; na vse načine je skušal posredovati s svojo blago besedo, toda velikokrat brez uspeha.

Pravite: Če Cerkev ostane pri teh nerazčiščenih vprašanjih, obstaja nevarnost ponovne klerikalizacije slovenske Cerkve. Tega se ne bojim, kajti vmes smo doživeli koncil, vmes smo doživeli toliko novega, da se nam ni treba bati ponovne klerikalizacije Cerkve.

Tudi v časih pred vojno je bila Cerkev preganjana. Vse premalo se poudarja šestojanuarska diktatura, ki je trajala od leta 1929 do 1935, ko so bili vsi klerikalni voditelji in dobri profesorji, npr. prof. Ivan Dolenc, pre-

gnani na jug, izgnani, internirani s Korošcem na čelu. Sokoli se danes tako radi postavljajo, kako so bili napredni, vemo pa, kako so takrat podpirali ta šestojanuarski režim, ki je Sokole tudi favoriziral in ukinit vsa druga klerikalna društva.

Te čase sem doživel kot študent, potem pa tudi tistih šest let, ko je po letu 1935 prišla na oblast spet naša večinska stranka Slovenska ljudska stranka, in je Cerkev dobila večjo svobodo — to dobro radi imenujemo veliko klerikalizacijo Cerkve.

Mislim, da do tega nikoli več ne more priti, kajti koncil in vse učenje po njem nas strogo naveda, kaj je dolžnost Cerkve.

Cerkev bo še vedno imela nalogo biti socialna delavka, kajti v bistvu Cerkve je, da pomaga človeku. Najprej mora biti kristjan dober človek, ki vidi v vseh razsežnostih svoje dolžnosti, da rešuje vse v naši družbi, da se upira vsaki krivici, da razkrinkava in skuša sam pozitivno delovati za resnično dobro te družbe. Mislim, da so novi kristjani, vzgojeni v koncilskem duhu, tako prepojeni s tem duhom, da vidijo svoje poslanstvo v tem, biti odprt v službi človeku, ne pa v gospodovanju človeku.

Klerikalizacija naj bi bila v tem, da bi Cerkev gospodovala nad ljudmi — nikakor si tega nihče od nas ne želi več, pač pa hoče biti vsakdo v službi človeka, njegovih tukajšnjih in pa predvsem nadna-

ravnih ciljev. Zato bo naloga Cerkev vedno: oznanjati pristen evangelij, pristnega Kristusa, ne političnega, pač pa zavzetega za vse pošteno, pravično in resnično dobro. Tako, mislim, bomo odklonili vsako nevarnost ponovne klerikalizacije.

Kdo se danes strokovno ukvarja z medvojno zgodovino slovenske Cerkve? Kdaj bomo o tem kaj brali?

Žal moram reči, da je tukaj naša velika pomanjkljivost; da bi morala Cerkev danes, ko se odpirajo razni tabuji, tudi sama skrbeti, da bi se še bolj odprli viri za resnično in pravo zgodovino. Zdi se mi, da tukaj danes nimamo človeka, ki bi se s tem strokovno ukvarjal. Morda o tem več pišejo zunaj, kar pač sprejemamo z nekim pridržkom, vendar pa vemo, da so zunaj izdali stvari, ki so vredne branja in nekako ocenjujejo — seveda morda preveč z enega vidika — zgodovinska dogajanja tako pred vojno, med vojno in po njej. Gotovo bi bilo potrebno, da bi se kdo s tem ukvarjal.

Vemo pa, da nam je izginilo mnogo možnosti. Sam se spominjam, kako sem med vojno začel pisati dnevnik in sem za vsak dan napisal vse važnejše dogodke, ki so se tisti dan zgodili. Potem pa, ko smo imeli po vojni na škofiji toliko preiskav in so nam odnesli toliko različnega materiala, ko so odnesli tudi vse tiste razbremenilne dokumente, ki smo jih dali

advokatu pri Rožmanovem procesu... Moram reči, tudi mojih zapiskov, ki sem jih skrbno skrnil in sem jih po prihodu iz zapora šel iskat na tisto mesto, ni bilo več ne tam ne drugje. Tudi to je nekam odšlo. Tako nam je odšlo toliko različnih virov, ki bi bili nujno potrebni za objektivno presojanje naše zgodovine.

Škof Gregorij Rožman je bil — sodeč po oznakah njegovega življenjepisca Kolariča — dobročuden in zaupljiv, k mirnemu in udobno kontemplativnemu življenju naravnan človek, ki da je v prvih letih svojega predvojnega škofovanja pri javnih prireditvah (recimo na ljubljanskem stadionu) zelo užival ob množičnih ceremonialnih oziroma paradnih nastopih slovenskih katoliških mož in fantov. Ali menite, da so kakšne globlje psihološke, zgodovinske, idejne in politične povezave med (1) tem (domnevno) Rožmanovim otroškonaivnim, frančiškovo obredniškim nagnjenjem, med (2) načelnim stališčem rimskokatoliške Cerkve (papeških enciklik) o brezkompromisnem boju „proti brezbožnemu komunizmu“, katerega neposredne in posredne posledice so bile pri nas že pred vojno, npr. vzpostavljanje mreže zaupnikov z obveščevalnimi nalogami po župnijah, Tomčevi „Mladci“, Ehrlichovi „Stražarji“, „Katoliška akcija“ itn., ter (3) usodno zgrešeno zaprisego slovenskih domobrancev aprila 1944 hitlerjevski Nemčiji?

O Rožmanu bi lahko rekel, da so ga slikali in ga še slikajo, da ga je Jegliču politični forum vsilil za koadjutorja. Kolikor vem, se je Rožman udejeval v fantovskih organizacijah, v Marijini družbi; bil je takrat sicer profesor cerkvenega prava na Teološki fakulteti, vendar je bil Rožman po svojem bistvu velik pastoralist, pridigar, saj je znano, da je nekoč rajni arhitekt Plečnik rekel o Rožmanu, da je bil edini dober govornik v Ljubljani. To je bila njegova posebnost.

Bil je izrazit dušni pastir. Če je ob kongresih, ki so bili na stadionu, ob množici fantov in mož iz njega vrelo neko navdušenje, mislim, da je to izhajalo predvsem iz njegove globoke pogojene pastoralne usmerjenosti, ko je nekako v tem gledal uspeh svojega dela, svojih pridig, svojega de-

la, svojih pridig, svojega oznanjevanja, svojih duhovnih vaj.

Ne vidim pa, da bi iz tega mogli nekako sklepati na kakšne globlje psihološke, zgodovinske, idejne in politične povezave med tem njegovim, kakor pravite, neke vrste uživanjem tega, kar je doživljal pri kongresih, evharističnem leta 1935 in kongresu Kristusa Kralja 1939, in tistim, kar je kasneje sledilo. V te kongrese so Rožmana pravzaprav bolj gnali drugi, razni organizatorji, voditelji organizacij, on je pač moral biti zraven kot centralna osebnost. S svojim nastopom, s svojimi govori je gotovo vžigal in vzbujal pozornost in odobravanje.

Potem omenjate brezkompromisno stališče škofa Rožmana do „brezbožnega komunizma“. O tem sem deloma že rekel, da je to pač posledica takratnega splošnega stanja v naši Cerkvi, ne samo v Sloveniji, ampak tudi drugod po svetu. Ker smo Slovenci znani kot izraziti organizatorji, ki jemljemo vsako zadevo zares na tem kakor na drugem področju, tako smo morda tudi tukaj, ko smo brezkompromisno poudarjali, da s komunizmom ni nobenega sodelovanja, in videli velike strahove, ki prihajajo k nam s strani stalinizma, ki je uničeval Rusijo, šli tako daleč. Zato moramo gledati na takratno stanje pod tem splošnim, nekako radikalnim gledanjem naše slovenske Cerkve na prihajajoči, pojavljajoči se komunizem.

Tukaj je gotovo tudi vzrok za nastajanje raznih skupin, kot jih omenjate — Mladce Kristusa Kralja, Stražarje. To sta bili dve skupini znotraj katoliške Cerkve, ki sta si idejno med seboj precej nasprotovali. Mladci so hoteli biti nekaki radikalni kristjani, tudi navznoter so zelo poudarjali evharistično življenje, povezanost s Cerkvijo, obenem pa so tudi na zunaj hoteli kazati svojo pripadnost Cerkvi s tem, da se ognjevito borijo proti prihajajočim tokovom komunizma. Medtem pa so bili Stražarji bolj politično usmerjeni. Stražarjem je šlo res morda za vodilna mesta, ki naj bi jih prevzeli v političnem življenju. Vemo, da je Stražarje zelo podpiral tudi minister dr. Korošec in je bil njihov simpatizer. Obojni pa so hoteli imeti Rožmana za svojega zagovornika, za svojega protektorja. Vendar vem, da se je Rožman enim in drugim mnogokrat izmikal, da je hotel biti nekje nevtralen, med obema, čeprav se je kasneje pod pritiskom, tudi s strani uradne Cerkve, vse bolj nagibal h Katoliški akciji, Mladcem Kristusa Kralja kot pa k stražarjem.

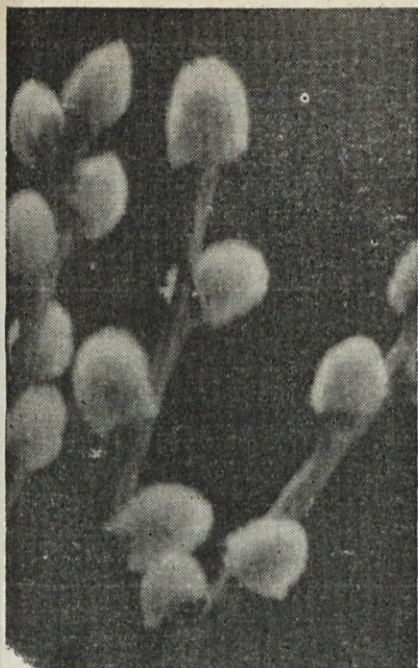
Vendar pa spet ne morem reči, da ne bi imel povezave s Stražarji, kajti duhovni voditelj Stražarjev je bil, kakor je znano, umorjeni profesor dr. Lambert Ehrlich, ki je bil sam svetniška osebnost, nesebičen, velik socialni delavec, reven kakor cerkvena miš, vse je razdal ubogim študentom,

služkinjam itd. Ehrlich je imel kot nekdanji Rožmanov kolega v celovškem bogoslovju — oba skupaj sta bila istočasno profesorja — na Rožmana določen vpliv. Velikokrat je prihajal k njemu.

Torej so te skupine nastajale še posebej pod vtisom prihajajoče nevarnosti komunizma v naše dežele.

Ne bi mogel reči, kar omenjate na tretjem mestu, da je vse to nekako vodilo v tisto veliko tragiko, zgrešeno zaprisego slovenskih domobrancev aprila 1944 hitlerjevski Nemčiji. O tem bi morali govoriti drugi, ki bolj poznajo vse ozadje tega, kako je ta zadeva potekala. Vem, da je bilo takrat domobranstvo, ko so bili tukaj še Nemci, nekako vklenjeno in skoro ni imelo izhoda, kam naj bi se rešilo. Čeprav so jih komunisti vabili, naj še pridružijo NOB, je seveda po temnih izkušnjah vedno prevladoval strah: kaj se bo z nami zgodilo, če se priključimo; najbrž bomo polagoma bolj ali manj vsi likvidirani. Na drugi strani so bili pa Nemci. Zato, vidite, so bili domobranci v težkem položaju. Nemci so fantom grozili — prav tako tudi našim bogoslovcem — ali greste k organizaciji. Tot na prisilno delo ali pa greste k domobranstvu. Mnogi fantje so se odločali za domobranstvo in so bili tako nekako nesvobodni.

Vodstvo domobranstva je bilo daleč proč od Rožmana, on na domobranstvo direktno ni imel vpli-

va, kakor mislijo nekateri oziroma ga hočejo postaviti za nekega poglavarja domobranstva. Šef domobranstva je bil general Rupnik. Rožman se je umikal na vse načine.

Z nemške strani je prihajal vedno večji pritisk, da bodo morali domobranci položiti prisego, sicer bodo z njimi ravnali kot s tistimi, ki so sovražniki Nemčije. Bogve, kaj bi se takrat z njimi zgodilo, če tega ne bi naredili. O tem so bila, kakor vem, dolga in dolga posvetovanja, kaj naj naredijo. Začeli so sestavljati t. i. prisego, jo popravljali, jo najbrž večkrat prinesli tudi Rožmanu na

vpogled. V prisegi so domobranci predvsem poudarjali, da se bodo borili proti komunizmu, ne pa toliko sodelovali z Nemci in Hitlerjem.

Rožman pa se je do zadnjega upiral in rekel, da ne bo šel zraven na stadion k tej domobranski prisegi. Ko so prihajali vedno novi pritiski od raznih osebnosti, ki so imele vpliv v domobranstvu, so ga končno pregovorili, in on jim je rekel samo to: Jaz ne bom zraven pri prisegi. Tej veliki skupini domobrancev bom sicer maševal, potem pa bom odšel. In spominjam se, kako je res bilo. Ko je Rožman res odmaševal tisto mašo, mi je naročil: Hitro pospravite in avto naj bo pripravljen, da bomo takoj po maši odšli. In tako vem, da smo mi prej odšli, preden se je ta prisega izvršila ali vsaj prišla do konca. Torej Rožman je hotel biti nekako odmaknjen od aktivnega sodelovanja pri prisegi sami, čeprav seveda lahko rečemo tudi, da je to, da se je vdal in šel maševat, nehote povečalo pomen prisega pri fantih samih.

Menite, da je bil dr. Gregorij Rožman svojemu človeškemu in škofovskemu položaju med vojno in revolucijo dorasla ali tragično nedorasla osebnost, in koliko je v njegovi osebnosti tudi splošne tragike?

Gotovo moramo najprej reči, da je bila za Rožmana tragika že to, da je bil postavljen v tisti čas,

ko so trije okupatorji zasedli slovensko zemljo, komunisti pa so ravno v tistem času hoteli izvesti socialno revolucijo z izgovorom osvoboditve naroda. Samo po sebi je ta velika tragika objektivna, saj je čas, v katerega je bil postavljen Rožman, eden najbolj odločilnih časov v zgodovini našega naroda.

O tem, ali je bil Rožman dorašel temu položaju ali pa je bil tragično nedorasla osebnost, bi se dalo veliko govoriti. Govorili smo že o njegovem značaju, o njegovi mehkobi, o njegovi dobroti, usmiljenju, ljubezni do vseh trpečih. Ta stran je prevladovala v njegovem značaju, ko bi se bilo treba odločno postaviti na stališče, kakršno bi takrat OF od njega želela. Zato lahko bolje rečemo, da je bil pač žrtev teh tragičnih razmer, morda tudi nekoliko žrtev svojega značaja, da ni imel poguma reči drugačno besedo, ko bi jo morda kdo drug rekel. Imel je res pregled nad vsem, kar se je takrat pri nas dogajalo, ne samo v ljubljanski škofiji, ampak tudi v mariborski, saj je imel neprestano poročila od mariborskega škofa, bil z njim povezan, hodil zaradi njega tudi v Rim, izposloval mnoge podpore tudi za Maribor in za bogoslovce, da so šli študirat v Rim. To, da mu je bil ta položaj nekako navzoč, potem pa vedno nova poročila o tem umoru, o drugem umoru, o tem umoru duhovnika, ki ga je dobro poznal in vedel za njegove zasluge, itd —

vse to je naredilo iz njega, bi lahko rekli, malo neodločno osebnost, ki je morda v odločilnih trenutkih, bi kdo rekel, odpovedala. Lahko bi se bil umikal, lahko bi bil drugače ravnal, lahko bi bil, kot sem rekel že prej, interniran nekje v Italiji in bi se ob koncu vojne kot zmagovalec oziroma kot junak vrnil v Ljubljano.

Splošno lahko rečem: meni je osebno najbrž tudi zato tako težko, ker sem ga tako dobro poznal, ker sem iz dneva v dan gledal to njegovo trpljenje... Nekoč mi je tudi sam — ko sva šla k visokemu komisarju z listo, seznamom pritožb in prošenj, za koga vse bo interveniral in prosil, da ga izpustijo iz zapora, iz internacije itd. — ko se je ustavil sredi Zvezde, rekel: „Gospod tajnik, poslušajte me. Po vojni me bodo morda obsojali, da sem bil kolaboracionist, da sem sodeloval z okupatorjem, toda nihče ne ve tega, kar čutim v svoji notranjosti, kakšen odpor do okupatorja čutim, ko stopim pred njega, toda ponižam se samo zato, da bi reševal ljudi.“ To, glejte, je bila nekakšna deviza vsega njegovega življenja in delovanja med okupacijo in zaradi tega je prišlo tudi do trenutkov, ko bi morda kdo rekel, zakaj ni takrat drugače ravnal, zakaj se ni postavil bolj junaško, zakaj ni odklonil sodelovanja pri prisegi domobrancev oziroma pri maševanju domobrancem pred prisego.

Bi škof Rožman kot apostolski pastir svojega ljudstva maja 1945

moral ostati na svojem mestu? Kako ste Vi posebno, ki ste kot njegov tajnik ostali, občutili in preživljali to hudo preizkušnjo?

Vesel sem, imam priložnost javnosti povedati resnico. Rožman je ves čas — ko smo vsi čutili, da se bliža konec vojne, ko je tudi sam računat s tem, da bodo partizani zasedli Ljubljano — poudarjal, da se ne bo umaknil iz Ljubljane, da hoče ostati, pa naj se zgodi kar koli.

Toda zgodilo se je tole: Tisto soboto, mislim, da je bilo 5. maja, je Rožman skoraj vso noč premolil v kapeli, potem pa je zjutraj, ko sva maševala, prišel v kapelo mlad nemški vojak s pismom. Dal ga je meni, prosil, naj ga dam škofu, on pa da bo počakal odgovor. Škof je odšel v svojo sobo, odprl pismo, ga prebral. Pismo se je glasilo: Gospod škof, v imenu slovenskih koroških duhovnikov Vas pozivam, da danes ob štirih pridete na mejo v Št. Vidu, kjer Vas bo čakal spremljevalec in Vas spremljal v Celovec. Tukaj boste lahko stopili v stik z zavezniki in boste lahko svojemu narodu kaj pomagali. Doma ne boste mogli ničesar storiti. Napišite odgovor na zadnjo stran tega pisma. Podpisan je bil jezuit p. Heinzl, ki je bil kasneje provincial avstrijskih jezuitov, med vojno pa je hodil pomagat pastirovat na Gorenjsko, posebno tam okoli Golnika. Bil je velik prijatelj Slovencev. Baje je bil glavni pobudnik za to pismo

dekan Košir iz Žihpolja. Potem je Rožman prišel v kapelo in me poklical. Začel je jokati. Rekel je: Glejte, vedno sem ponavljal, da ne bom odšel iz Ljubljane, in tudi zdaj sem v velikih dvomih, kaj naj odgovorim na to pismo. Nočem zapustiti svoje škofije. Potem sem mu tudi sam morda nekoliko pomagal k odločitvi, ker sem mu rekel: Saj to ni beg, če Vas vabijo slovenski duhovniki, da boste stopili v stik z zavezniki. Kakor je škof Jeglič šel intervenirat v Pariz po prvi svetovni vojni, tako greste Vi v Celovec. Škof je dolgo časa okleval, preden je na hrbtno stran pisma, kakor so prosili, napisal odgovor: Pridem. Rekel mi je: Prej se bom še posvetoval s stolnim kapitljem. Naročil je, naj takoj skličem sejo, pismo pa oddal vojaku. Stolni kapitelj je škofa podprl in rekel, da se mu zdi pametno, da gre v Celovec. Potem se je začel pripravljati, vzal je s seboj še svojo starejšo sestro, ki mu je gospodinjala, in popoldne odšel.

Vem pa zatrdno: ko je kasneje videl, kaj se dogaja in da Slovenijo zasedajo partizani, je svojemu šoferju naročil, naj ga pelje nazaj v Ljubljano. Z vso silo je nastopil, da mora voziti proti Ljubljani. Šofer se je upiral, in enkrat mu je škof prijel celo za volan. Vendar je šofer zmagal in tako je ostal na Koroškem.

Torej resnica je: škof ni nameraval zapustiti Ljubljane. Zavedal se je, da mora kot škof osta-

ti tukaj. Iz Ljubljane so ga zvali slovenski koroški duhovniki.

Škof je nam duhovnikom mnogokrat poudarjal, da moramo ostati na mestih. Tudi meni osebno je rekel: ostanite na mestu; nočem, da duhovniki bežijo pred osvobodilno vojsko. Vendar je bila propaganda tudi s strani domobrancev tako močna, da je nastala popolna zmeda, češ da partizani pobijajo vse duhovnike po Dolenjskem. Zato so mnogi duhovniki popolnoma brez potrebe v tisti zmedi odšli, približno 200 jih je odšlo v emigracijo, in le redki so se vrnili v domovino.

Na izrecno škofovo željo in na prošnjo generalnega vikarja Nadraha ter kanonika Vovka sem ostal tukaj in doživljal tiste prve dneve po osvoboditvi. Ni bilo lahko, kajti škofija je bila tarča z mnogih strani. Prihajala so razna povelja, vojska je zasedla nekaj prostorov v škofiji. Potem so prišli z zahtevo, da mora ob določeni uri, ko bodo partizani korakali v Ljubljano, po vseh cerkvah v Ljubljani zvoniti. Vem, da sem šel takrat vprašat generalnega vikarja Nadraha, kaj naj naredimo, ker so zahtevali, da je treba obvestiti vse župnije. Pa je Nadrah zelo mirno odgovoril: Vojna je končana. Naj zvonovi zvonijo. In tako so zvonili po vseh cerkvah, ko so partizani prihajali v Ljubljano.

Zanimivo je bilo tudi to, da je dr. Metod Mikuž, vojni verski referent, javil, da bo imel v stolnici

slovesen requiem za padlimi partizani. Generalni vikar Nadrah je bil preplašen, ker je vedel, da je škof Rožman Mikuža suspendiral, to se pravi, mu prepovedoval opravljati verske obrede, dokler se ne vrne in se ne predstavi ordinariju. Zato me je Nadrah prosil, naj ga spremljam k Mikužu, ki je takrat stanoval v Unionu, da ga bo on odvezal suspenzije, češ izpolnil je pogoj: tukaj je, vrnil se je. Tako sva šla neko nedeljo popoldne, prej najavljena, in Mikuž naju je čakal pri vratih Uniona, naju zelo ljubeznivo sprejel in peljal v svojo sobo. Generalni vikar Nadrah mu je rekel: Gospod doktor, prišel sem kot ordinarij, da Vas odvežem suspenzije, kajti izpolnili ste pogoj: vrnili ste se v Ljubljano. Mikuž pa je zelo ljubeznivo odgovoril: Gospod generalni vikar, imam Vas v veliki časti kot svojega bivšega vzgojitelja in se Vam tudi za to prijazno gesto zahvalim. Toda povem Vam, da to ni več potrebno, kajti škof Rožman me je že zdavnaj odvezal suspenzije. Če ne verjamete, vprašajte stiškega opata dr. Kostelca, ki je bil posrednik. Iz tega lahko vidimo, kakšno je bilo Rožmanovo razmerje do Mikuža. Vem, da mi je večkrat rekel, da je vesel, da je Mikuž med partizani, da lahko pomaga vsaj umirajočim borcem, ki želijo verske tolažbe. Njegov brat, pokojni Stane, je prišel nekaterekrat k Rožmanu in Rožman sam mu je zavijal razne potrebščine za maševanje, da jih je po svojem ka-

nalu pošiljal bratu Metodu v par-tizane. Tudi tukaj se vidi tisti Rožmanov značaj, ko bi na eni strani silno rad pomagal tistim, ki potrebujejo pomoči, po drugi strani pa je pod pritiskom civil-nih in vojaških oblasti napisal v Škofijski list tisti stavek: Metod Mikuš je suspendiran, dokler se ne vrne in predstavi ordinariju.

V tistih prvih tednih po osvo-boditvi ni mogel generalni vikar dobiti nobene zveze z vlado. Vsa-ko vlogo, ki jo je poslal, so da-li ad acta. 13. junija so prišli a-retirat starega generalnega vikar-ja Ignacija Nadraha in za njim je prevzel vodstvo škofije kanonik in poznejši škof Vovk, kakor je bilo določeno v stolnem kapitlju, skupaj s škofom Rožmanom. Po-tem pa so iz notranjega ministr-stva poslali celo avto in iskali stik z nami, in tudi generalni vikar je imel vsak dan priložnost prositi za razne intervencije itd. Takrat so se začeli prvi stiki med ordi-nariatom in notranjim ministr-stvom.

Na škofiji sem ostal še dobri dve leti tajnik pri škofu Vovku, dokler nisem bil 28. avgusta 1947 aretiran in potem skoraj osem let v zaporih. Za tisti čas, ko sem bil tajnik pri Vovku, bi bilo tudi mar-sikaj zanimivega povedati, kako si je Vovk prizadeval... Za seboj je imel svojega rojaka Finžgarja, pa še mnoge druge, ki so mu po-magali, a vendar je bilo poľno te-žav in nerazumevanj. Najhujše je bilo v prvih tednih po vojni, ko

so se duhovniki vračali iz inter-nacije oziroma iz izgnanstva na Hrvaškem in v Srbiji, pa jih no-ve oblasti niso pustile na njihova mesta, dokler niso bili popolnoma preiskani in niso dobili pristan-ka krajevnih oblasti, da se sme-jo vrniti. Škofa Vovka je posebno bolelo, da so nemški duhovniki lahko ostali še naprej in delovali na Gorenjskem, naši slovenski, ki so štiri leta trpeli v izgnanstvu, pa niso smeli nastopiti svoje služ-be. In tisto iskanje pristanka no-tranjega ministrstva, da se sme bivši župnik vrniti na svojo žup-nijo, je škofa Vovka stalo ogrom-no truda in mu pojedlo tudi mno-go živcev.

Morda je vse premalo znano, kakšen trpin je bil kasnejši nad-škof Vovk. Niso ga sicer noben-krat zaprli, pač pa so ga mučili na druge načine. Kolikokrat so prišli ponj zvečer, ga odpeljali v hišo pod Šmarno goro (Tacen) in ga tam vso noč na vse mogoče na-čine zasliševali. Vsega izmučenega so zjutraj pripeljali na škofijo in mu prepovedali govoriti o tem, kje je bil ponoči. Tako so ga živčno po-polnoma uničili, prišla je sladkor-na bolezen, nato še tisti insceni-rani sramotni zažig v Novem me-stu l. 1952, zato ni čudno, da je komaj 63 let star ves izčrpan u-mrl. In vendar je imel v sebi še vedno dovolj dobre volje, da je bil pripravljen na razgovore z o-blastmi in skušal reševati Cer-kev.

(Konec prihodnjic)

Zbogom - učiteljica Anica Šemrov!

V desnici sem stiskal knjigo Evangelijev in beril ter stopil pred oltar. Popolna tišina v cerkvici me je skoraj motila. Vrgel sem pogled na svetega Roka, simpatičnega zavetnika, s pastirskim pokrivalom ter s palico v roki. Še vedno ni nehal razkazovati rdečo rano nad kolenom in droben pes se še ni naveličal ležati nepremično ob njegovih nogah.

Pod njim je sameval prazen stol: za učiteljico Anico. Kako, da še ni prišla? Kaj mi je preblisnilo v glavi tisto jutro? Zazdelo se mi je, da jo moram počakati... Potem je nekdo zakašljajal v klopeh, kakor bi me hotel rahlo opozoriti, naj vendar začnem brati.

Res, vrsto let sem jo videval tam pod Rokovo soho, sedečo na tistem stolu. Tako čudno sem občutil drugačnost, da je namreč ni bilo tam. Živel sem v polnem prepričanju, da je tudi letos bila ob vsakem koraku z nami: v cerkvici, v planinah, med borovjem, pri kopanju. In da je vsa kolonija

drobnih smejočih se glavic okrog nje, prepevajočih, vedno razposajenih. Vsi vrtovi so njihovi: mladost kipi v njih od jutranjega sonca pa do večerne zarje. Kako da je ne bi bilo? Gotovo je v koloniji: s solzo samote v očeh, ko se ji vse zemsko počasi odmika v valu izginjajočih meglic in se ji v mislih in molitvah že približuje hrepenenje po onstranskih božjih lepotah...

Zberem se in odprem knjigo. „Berilo iz prve Samuelove knjige...“

Preden se je vračala letošnja otroška kolonija, so se je hoteli spomniti s prav posebnim pozdravom, v katerem bi žarelo sonce kordobskega neba in ji polnilo s toploto otroške ljubezni žejno srce. Tak naj bi bil torej njihov mladostni klic njej, ki jih je tlikokrat vodila, spremljala in jim odkrivala ta prekrasni božji planinski svet Hanželičeve Počitniške kolonije:

„Živimo v borovem gozdičku,
pri srcu nam je kot pojočemu ptičku.
Poklekamo pred sveti oltar,
Bogu darujemo naš čisti dar!

Po ravnih cestah in zavitih poteh,
povsod se razlega slovenski smeh!

Pa si pravimo: glej, tam prihaja,
drobán korak le njo izdaja.
Prisluhnemo: le tišina drhti in mir...

Vendar te slutimo:
kot da stojiš med nami
vedno veselih lic, Notranjke mehki glas —
nam srečo siplješ v zlati čas!“

Pokojna Anica Šemrov (umrla 3. februarja 1988 v Buenos Airesu) je bila doma iz Rakeka; recimo z Notranjske, ki ji sicvr ni vtisnila kakega posebnega naglasnega znaka v govorici, kakor ga nosijo nekateri iz drugih delov Slovenije (Štajerci, Belokranjci). Pač pa je izvirala iz njenega srca velika ljubezen do rodne notranjske zemlje, s spreminjajočimi se barvami gozdov, preprežene s cvetečimi travniki in s čudovito lepim Cerkniškim jezerom obdarjene. S ponosom je govorila o sorojakih: pisatelju Mirku Javorniku, ki je z izbrano besedo oklenil rodno zemljo, o akademskem slikarju Lojzetu Perku, ki je ujel na platno slikovitost lepote in ljudi. Pa tudi z grenkim

prizvokom o odmaknjenem Grahovem, kjer je v živem ognju komunistične revolucije novembra 1943 končal mladi pesniški genij France Balantič. Mogoče je rahla otožnost v teh podobah, kakor je tudi čutiti mehko v značajih ljudi, toda iskrenost v besedi in zanesljivost v njih ravnanju. V vsaki podobi je ljubosumno čuvala delček svoje ožje slovenske domovine.

Vsakomur Bog že v zibeli določi poti. „Ne po tistih, o katerih sanjaš ti, da boš hodil, ampak kjer te bom vodil jaz, kjer te potrebujem...“ Pokojni Anici je on naložil učiteljski poklic. „V njem boš izžarevala svojo ljubezen do čakajočih otrok, željnih preproste učenosti in spoznanja Boga. Potrebujem te med njimi: tvoje ustnice, ki bodo govorile o moji ljubezni do ljudi, tudi do najbolj skritega človeka, ki me morda še ni našel. Tvoj glas naj prepeva o lepotah mojega stvarstva, ki je dano vsem, kateri bivajo na tej zemlji.“

Tako je Anica po diplomi z izredno nadarjenostjo, veseljem in požrtvovalnostjo učila male in velike, sejala zrnje ljubezni in znanja na službenih mestih v Beli Krajini, Cerknici in na Uncu pri Rakeku v otroška srca in v duše odraslih.

Učila je spoštovati naročila lju-

bezni škofa Slomška, pa tudi ukaz ruvati trnje sovraštva. Vsako jutro je rodilo nov sončni dan v njenem življenju. Prav ta optimizem ji je pomagal premagovati grenke težave in vedno znova najti nove poti do uspehv.

Drobna, nebogljena, preprosta je bila. Ampak Bog jo je napajal iz svojih virov, da je zmogla dela, za katera jo je on odločil.

Kot mlada učiteljica je z veliko požrtvovalnostjo sodelovala tudi pri domači igralski družini. Koliko krasnih iger je šlo mimo! Za otroške duše in za zahtevnejše okuse gledalcev. Pri vseh je dosegala lepe igralске uspehe. Od blizu je sledila dvigu kulturnega vaškega življenja. To jo je sililo še z večjim navdušenjem k delu, ker je spoznala, da ni le navadna učiteljica vaške mladine, ampak da doprinaša tudi svoja kulturna zrna k poplemenitengu sorojakov.

Predvsem pa je tu našla tudi priložnost za dopolnilno šolsko delo: otroke v farnih vrtcih je pripravljala za igralске, pevske in rajalne nastope. Polagala je važnost na petje, ki s čudovito silo pritegne mlada srca, in pa na igralске nastope, ki približujejo in razvijajo spoznavanje lepote materine besede. Življenje na vasi se je spreminjalo: poglobljalo, bistriilo. Anica je bila v skupini med najbolj delavnimi.

Táka je prišla tudi v zdomstvo.

Kakor vsi drugi, je ona morala še močneje občutila izgubo ljubljene domovine, z bolečino

prenašala domotožje po otrocih, dómu, domačih, pestílo jo je stradanje v taboriščih in je še z bolj sivo grozljivostjo zrla negotovost bodočih dni.

Toda vedela je, kje ji je prijetí. Takoj je bila spet vsa v šoli, med svojo mladino: v taboriščih v Vetrinju, Lienzu in v Spittalu. Delo ji je lajšalo bol in dvigalo upanje.

Ob prihodu čez morje jo je priklenil Ramoški šolski tečaj — po njej krščen v Slomškovo šolo. Vodila ga je 17 plodnih let.

Kakor se drugi naši šolski tečaji niso rodili v svetlih učilnicah, ne v sončnih domovih, kakršne imamo danes, se je tudi začetek Slomškove šole stiskal v tesnih in mračnih prostorih. Vendar v srca šolarjev je posijal žarek svetle ljubezni njene učiteljice do slovenskih vrednot. Kar pa zraste iz ljubezni, bogato obrodi!

Kam bi postavili danes vse njene šolarje, če bi se zbrali nekega dne spet vsi v Slomškovem domu? Kako bi donela njihova pesem, če bi ji zapeli v spomin!

Tukaj jo je Bog postavil na mesto, kjer jo je potreboval: da jim je pripravila praktični Abecednik za začetnike, ljubke zvezke za prvi in drugi razred, ki jim bodo približali slovenski jezik kot vzvišeno vrednóto, slovensko pesem, biser človekove duše, in knjigo, učiteljico in ponos kulture. Igre, šolski nastopi, koncerti, podajanje materine besede — kdo

naj našteje nepregledno šolsko delo tolikih let, kdo pretehta nikdar izčrpano ljubezen, ki je rosila na vse to iz srca učiteljice? In še je pela s šolskim zborčkom za šolo, staršem in Bogu pri nedeljskih mašah, dasi smo vedeli, da njena telesna zmogljivost pojenjuje.

Svojo zahvalo in nepozabno priznanje za vse to je mladina Slomškovega doma svoji mrtvi učiteljici Anici izrazila najbolj s poslovilno ganljivo pesmijo „Marija skoz življenje,“ ko je skozi njen špalir odhajala zadnjikrat v ozki krsti na svoje zadnje domovanje...

Samo v božjih zapisih so vsa dela natančno popisana. Tam se nič ne izgubi, nič ne prezre, nič ne da clepšati, nič ne zamolči. Še imena ni treba pristaviti. Bog ve, komu jih je šteti v plačilo.

Zato ni pričakovala priznanja za svoje delo: največje plačilo pa ji je bilo v uspehih, ki so kronali njena prizadevanja. Žrtve pa so ji dajale znova svežih moči — za nikdar dokončani delovni dan!

Največja njena dobrota in plemenitost duše pa je žarela ob obiskih bolnikov. Duhovnikom in samotnim trpinom je lajšala bolečine in trpljenje, prinašajoč jim besedo tolažbe in poslednjega upanja.

Desetletje nas je razveseljevala njena beseda v Božjih stezicah. Zadnjič sem dvakrat prelistal ta drobni tiskani zveščič. Ni bilo več njenega imena v njem. Ti-

sta zadnja, veselo razpoložena pesmica je pela o otrocih na počitnicah in se razgubila nekje v kordobskih planinah. Nam vsem, malim in velikim, bo manjkala, kajti iz nje je pela razpcajenost, vrisakajoča beseda, kakor bi bila žuborela iz srca mlade deklice, ne pa 74-letne (roj. 11. 5. 1913) prizkušene učiteljice, ki jo je znala zasukati, da je zadonela in priklicala mlade bralce. Komu in čemu naj velja visoka misel, resna in hladna, če v njej ni čarobne melodije, ki bi prodrla v žejna srca?

V tovarni si je z ročnim delom služila vsakdanji kruh. Med sodelavkami, ki so komaj zmogle kaj več kot z zverženimi črkami postaviti na papir svoje ime. Ali res za diplomirano učiteljico ni bilo najti drugega dela? Saj je znala pisati in to umetniško lepo — pogledjte zvezke otrok — čitati, računati, peti, risati, vzgajati!

Pred leti je izgubila še to sebi kaj malo primerno službico. Zaskrbljeno sem jo tedaj skušal pomiriti: „Ne skrbi! Kak mecen se te bo zdaj gotovo spomnil!“

Obraz, ki ga je obrnila k meni, mi je povedal vse. Pa še besede: „Še ne veš, da mecen nosisijo Miklavžu v škrniceljnih le drobne cukrčke?“ Razumel sem, da jo je grenilo. Kajti poznala je napore, ki jih terja resno kulturno delo...

Živela je sama, a ne samotno.

S ponosom je srečavala vrste slovenske mladine, ki je šla skozi

njene učilnice v Slomškovi šoli. Mnogi med njimi so že mamice in očetje, ki spremljajo svoje male v šolo, v katero so še pred kratkimi leti tudi oni hodili bistrít svojega duha in iskat ognja za ljubezen do slovenske besede.

Tvojo izgubo, draga Anica, bo mo težko preboleli.

Prosim Te, Gospod, nadomesti nam tjo! Saj dobro veš, da je tudi nam potrebna!

Dr. Jože Krivec

Slovo od Anice v imenu naših šol

Naša draga gospodična Anica!

Prehitela nas je jesen in utrgala z drevesa naše šolske in učiteljske družine nov list.

Odhajate. A odhajate k počitku kot zrno, ki bo vzknilo k novemu življenju.

Utihnili bo v šolskih prostorih vaša beseda, vaša pesem; onemel bo vaš smeh, vaš korak po kordecvskih hribih; nastala bo vrzel v učiteljskem zboru; ustavilo se bo pero...

A spregovorilo bo, v kar je bilo usmerjeno vse vaše delovanje, čemur je veljal vsak utrip vašega srca. Zablestela bo vaša ljubezen. Ljubezen do Boga, ljubezen do slovenskega naroda, do našega človeka, do zdomskega živžava. Z ljubeznijo zavzetost, neutrudno delo, požrtvovalnost.

Ne bjo se še posušile naše solze. A dlje kot te, močnejše kot te bo donela v nas zahvalna pesem Bogu in vam, gospodična Anica, za vaše plodovito življenje.

Družina slovenskih šol v Argentini se vam bo skušala oddolžiti, tudi z molitvijo. Vi pa, prosimo, ostanite še naprej naša draga učiteljica, naša nepozabna součiteljica!

Saj smrt ni konec človekovega življenja, niti njegove dejavnosti. Spočijte se, gospodična Anica, in zaživite polno srečo v Bogu!

Marjana Batagelj

Dobrodošlica

„Krščanskim obzorjem“

Noben katoliški narod ne more pogrešati lastnega misijonskega lista, tudi slovenski narod ne. Tega so se dobro zavedali organizatorji prvega slovenskega katoliškega shoda v povojnem času leta 1923 in je ena od resolucij shoda naročila, naj se začne izdajati slovenski misijonski list. Saj je že pred tem v Sloveniji Družba sv. Petra Klaverja za afriške misijone izdajala nekaj slovenske misijonske literature: Odmev iz Afrike, Zamorček, pa Klaverjev misijonski koledar, papeška misijonska Družba za širjenje vere je pa vsako leto izdala svoje tiskano poročilo. A tisk Klaverjeve družbe se je omejeval izključno na Afriko in DŠV je le v pogledu misijonskih nabirk kaj povedala. Ni bilo pa slovenskega splošnega misijonskega lista, ki bi vse ljudstvo opozarjal na gigantski napor Kristusove Cerkve, oznaniti evangelij vsemu svetu in mu graditi to vodnico k zveličanju narodov.

Ker je bilo pač že pred začetkom tega katoliškega shoda vse pripravljeno za izvedbo resolucije o ustanovitvi misijonskega lista, je le-ta še isto leto izšel, in sicer za misijonsko nedeljo leta 1923. Izdajali so ga kot slovensko glasilo papeških misijonskih družb slovenski čazaristi. Uredniki so bili v glavnem: ustanovitelj An-

drej Tumpej, nato Jože Godina, potem še vedno živi bivši kitajski misijonar France Jereb, končno Jože Gracar, in tik pred začetkom druge svetovne vojne pa vse do zaključne številke lista, ki je izšla v Argentini decembra lanskega leta, med nami živeči Ladislav Lenček, ki je v svojem 50-letnem urejevanju uspel rešiti list pred okupacijo komunističnih sil, ga razmnoženo izdajal v času begunstva v Senigalliji in v Rimu, končno pa 40 let v Argentini, za vse izseljenstvo in zamejstvo. Žal pa list zaradi zavedne zakonske prepovedi ni mogel v Slovenijo in zato zanj skoraj 40 let tam niso vedeli, pa misijonski list bolj in bolj pogrešali, zlasti spričo naraščanja novih misijonskih poklicev in navajanja od cerkvene strani k pospešenemu delu za evangelizacijo sveta.

Tako je prišlo do prvega „vse-slovenskega misijonskega simpozija“ v Sloveniku v Rimu pred šestimi leti in že ta je naročil, naj se začne delati k obnovi slovenskega misijonskega lista. V „Družini“ je začelo izhajati enkrat mesečno zaglavje „Misijonska obzorja“, ime, ki ga je dal rubriki pokojni vodja slovenskega misijonstva ves čas po vojni, dr. Vilko Fajdiga. Drugi misijonski simpozij v Tinjah, ki se je obhajal pred

dobrim letom, je pa sklenil, tudi pod vplivom izjave urednika „Katoliških misijonov“, da tega lista zunaj domovine ne bo mogoče več dolgo izdajati, naj se začne izdajati doma ne več le zaglavje, ampak v „Družini“ dvomesečna misijonska priloga pod imenom „Misijonska obzorja“. In res so izšle tri številke kar luksuzno, večbarvno tiskane te priloge, in sicer v 90.000 izvodih. Četrte predvidene številke te priloge pa zaradi vedno večjih stroškov niso mogli več izdati, kajti še daleč ni bilo toliko prostovoljnih prispevkov (naročnine ni bilo), da bi bilo mogoče z njimi kriti nemajhne izdatke. Tako smo brali v božični številki „Družine“ sporočilo, ki sta ga podpisala msgr. Franc Mikuž za Medškofijski misijonski odbor v Sloveniji in urednik koroškega slovenskega tednika „Nedelja“ Jože Kopeinig, in ki je povedalo, da je bilo z odobrenjem nadškofa dr. Šuštarja odločeno nadaljevanje izdajanja „Misijonskih obzorij“ v obliki samostojnega lista, čeprav s sodelovanjem uprave „Družine“, in pa proti letni naročnini.

Tako bo za Veliko noč, če ne preje, izšla v Ljubljani in šla med Slovence po svetu prva številka samostojnega misijonskega lista „Misijonska obzorja“, za katerega vemo, da je otrok „Katoliških misijonov“ in da bo po vsebini kajpada njih nadaljevanje, a po obliki urejen in tiskan primerno sodobnim zahtevam tudi slovenskih bralcev. List bo izhajal v več kot

NAMEN APOSTOLATA MOLITVE ZA MAREC

Splošni: Za bolnike in prizadete, ki s svojo vero in potrpežljivostjo bogatijo življenje Cerkve.

Misijonski: Da bi vsi kitajski katoličani svojim bratom in sestram bili zveste priče in oznanjevalci Kristusa.

Slovenski: Da bi po Marijinem zgledu v naših družinah redno brali in premišljevali Sveto pismo.

ZA APRIL

Splošni: Da bi mladi, ki se hranijo z evangelijem in evharistijo, pomagali graditi civilizacijo ljubezni.

Misijonski: Za bolne piletne misijonarje.

Slovenski: Da bi v Marijinem letu slovenske redovnice dobile nove poklice.

dvakrat večjem formatu dosedanjih „Katoliških misijonov“, bo izšel pet ali šestkrat na leto na 16 straneh in bo stal z letalsko pošto pošiljan za Južno in Severno Ameriko letno le 6 USA dolarjev.

Temu novemu slovenskemu misijonskemu listu našo dobrodošlico in željo, da bi se vsi nekdanji naročniki KM naročili nanj, zaslužnim „Katoliškim misijonom“ pa zahvalo za njih blagodejni misijonski vpliv na življenje Slovencev dolgih 64 let!

Premakljivi svečnik 1

Zdaj so se začeli vmešavati drug za drugim in so se preHITEVALI z vprašanji in s pojasnili, drug drugemu so segali v besedo, dokler ni starešina s svojim zvonkim glasom prevpil vseh in vprašal:

„Zdaj pa povej, zakaj si po nedolžnem tukaj?“

„Nisem po nedolžnem tukaj.“

„Hudiča, sem prav razumel? Da nisi po nedolžnem tukaj? Torej si kriv?“

„Da, kriv sem.“

„Fantje, ta far je znorel. Pravi, da je kriv. Kdaj pa je bil kakšen duhovnik česa kriv? Mi grešniki, ne rečem, mi smo pač mnogočesa krivi. Zato smo pa poklekali pred častite in svete gospode in se obtoževali, toda da bi farji bili kdaj česa krivi?“

„Tudi jaz in vsi duhovniki poklekujemo pred častite gospode, če že hočete spovednika tako imenovati, in priznavamo, da smo krivi, jaz pa sem tudi pred sodiščem priznal, da sem kriv, ker tega ne smem tajiti. Samo resnica me bo osvobodila.“

„In te je osvobodila, bratec! Zdaj vidiš, kako te je osvobodila,

da te je speljala sem v to luknjo med nas razbojnike, ki ne spoštujemo niti sodnika niti duhovnika in priznavamo nad seboj samo eno oblast, to je oblast sobnega starešine. Tudi tebi svetujemo, priznaj to oblast in jo ubogaj, pa ti bo dobro na zemlji in boš dolgo živel.“

„Priznavam in jo bom priznaval, dokler ne bo posegala v področje, kjer zapoveduje višji gospodar.“

„Kdo je ta višji gospodar? Višjega gospodarja tukaj ni.“

„Je, in to je Bog.“

„Neumnosti kvasiš. Boga ni in ga nikoli ni bilo.“

„Je in je vedno bil.“

„O tem se zdaj ne bomo prepirali. Rajši povej, kakšen zločin si storil, da si pristal med zavrženci tega sveta.“

„Nisem storil nobenega zločina.“

„Prej si pa rekel, da si kriv. Ta človek govori zmešano. Zdaj tako, zdaj tako, kakor mu jezik prinese.“

„Kriv sem, da sem bil lahko-miseln in nisem pomislil, kaj lah-

ko iz mojega ravnanja sledi.“

„Slišali smo, da si ubil neko dekle.“

„Menda iz silnega poželenja. Umor iz spolne sle ali nekaj podobnega. Je res tako?“

„Nisem je ubil. Bila je nesreča. Sprožila je nevaren plaz v planinah. V tem plazu je našla smrt.“

V kratkih besedah jim je opisal dogodek, pa so ga samo sumljivo gledali in se muzali.

„Nekaj pa si nam vendarle prikril, bratec, nekaj bistvenega.“

„Kaj bi vam prikril?“

„To, zaradi česa si tukaj. Kar si nam sedaj natvezil, je tako brez tvoje krivde, da te nobeno sodišče zaradi tega ne bi moglo obsoditi na teh nekaj mesecev, ki s jih dobil. Ali nisi imel zagovornika?“

„Imel sem ga. Izmazal bi me, če jaz ne bi vztrajal pri izpovedi, da sem kriv.“

„Bedak! Zakaj si pa vztrajal?“

„Ker sem zares kriv. Ne pravno, ne po paragrafih, ampak notranje, pred tistim sodnikom, ki je v nas in ki ga ni mogoče preslepiti in ki nas oprostí samo takrat, kadar smo popolnoma iskreni pred seboj. Moramo si priznati resnico, da nas ta notranji sodnik oprostí krivde.“

Nastala je tišina, dolga, mrtva, v kateri so misli prhutale kakor trop netopirjev in iskale, kam bi se obesile in kje bi našle nekaj trdnega v tej zmedeni negotovosti. Po dolgem času je sobni starešina počasi in tehtno spregovoril in njegove besede so udarjale

trdo, brez ugovora in nepreklicno:

„Veš, kaj si ti zdaj v naših očeh po vsem tem, kar si nam natvezil? Veš, kaj si? Navaden norec.“

„Vem, zakaj. Ker me niste razumeli. Morda kdaj tudi vas doseže milost, da boste to spoznali, in takrat boste tudi vi prav tako, noro mislili kakor zdaj jaz. Zdaj moram pa moliti!“

„Svetujem ti, ne išči prepira. Tu med nami ne boš molil.“

Zdravko je samo globoko vzdihnil. Odprl je knjigo in začel iskati v njej, da bi našel primeren dan in uro. To je delal mirno, brezskrbno, kakor da je doma v svoji pisarni ali v cerkvi.

Tedaj je vstal oni pri steni, ki je najprej spregovoril z Zdravkom, se mu približal in strumno stoje pred njim rekel:

„Spravi ta drek v svojo culo!“

Zdravko se na videz ni zmečnil zanj, ampak je listal dalje.

„Spravi to nazaj v culo!“

„Pusti me, Bengo! Opraviti moram svojo dolžnost. Ne delam tega zato, da bi tebe ali kogar koli tukaj žalil. Ti imaš svoje skrbi, Bengo, jaz pa svoje.“

„Jaz zate nisem Bengo, da veš za vselej.“ Naglo je pograbil brevir, da bi ga Zdravku iztrgal iz rok, toda Zdravko ga je trdno držal in začelo se je ruvanje. Že se je zdelo, da se je Zdravku posrečilo strgati onemu brevir iz rok, tedaj pa so ju obstopili še ostali in naenkrat je padlo toliko udarcev po Zdravku, da so ga zrušili, kakor da ga je nekaj spodsekalo.

Brevir je bil v rokah sojetnikov, trgali so ga na kose in iztrgane liste stresli naokrog.

Ko se je Zdravko zdramil iz hipne omamljenosti, je slišal sobnega starešino, ki mu je narejeno prijazno rekel:

„Kakšen bes te je pa prijel, prijateljček, da si nam vso sobo posvinjal s tem papirjem? V eni minuti mora biti soba pospravljena! Si razumel?“

„Razumel,“ je rekel Zdravko in začel pobirati liste. Ko jih je zbral, jih je začel urejati po straneh, sam v sebi pa je molil rožni venec za rožnim vencem, saj ta dan na brevir ni mogel več misliti, že zaradi mraka ne, ki se je naselil v sobi in ga umazana žarnica visoko na stropu ni mogla premagati.

Pred večerjo mu je sobni starešina rekel:

„Poslušaj, ti, ne vem, kako naj te imenujem...“

„Zdravko mi je ime.“

„...ti farški norec! Neroden si bil in si padel s postelje, zato si črn v obraz in pod očmi. Si razumel, kaj boš rekel, če te bo kdo kaj vprašal?“

„Sem.“

Naslednjega dne je Zdravko peiskal liste tistega dneva, jih skladal in obračal, ne da bi ga kdo vprašal, kaj ali zakaj to dela. Tako je opravljal brevir z listov, ker je bila knjiga razdejana.

Samo še enkrat je Bengo ob taki priložnosti rekel:

„Zopet moli,“ pa je sobni sta-

rešina za spoznanje dvignil glas:

„Nič ne slišim, da bi kdo molil.“

S tem je bilo vprašanje molitve brevirja za vselej rešeno in nihče se ni več mešal v to stvar, čeprav so dobro vedeli, da Zdravko vsak dan opravlja svoje molitve.

Zdravko se je počasi privajal jetniškemu življenju. Sprva mu je bilo silno mučno zaradi hudega preklinjanja, ki ga je moral poslušati od jutra do večera in pozno v noč, pa tudi zaradi takega kvantanja, kakor ga iz človeških ust ne bi nikoli pričakoval. Kvantanja se je nekako privadil in mu ni nič več tako težko sedalo na dušo, preklinjanja, zlasti bogokletja se pa ni mogel privaditi in je čutil skoraj telesno bolečino ob vsaki bogokletni besedi. Najprej je skušal takoj seči vmes, ko je kdo s preklinjanjem začel, toda njegovo namero so takoj spregledali in so kletev nalašč dvakrat trikrat ponovili, da bi ga bolj zadeli.

„Vem, tî nas ne maraš,“ mu je nekega dne rekel Dingo, „ne maraš nas, ker preklinjamo.“

„Preklinjanja res ne maram, vas pa imam rad.“

„Zdaj zopet noro govoriš. Imaš nas rad! Le zakaj bi nas imel rad?“

„Morda bi raje vprašal, zakaj vas ne bi imel rad.“

„Pa sam odgovori na svoje vprašanje. Nam je vseeno.“

„Ker ste ljudje. Srečni in nesrečni, kakor sem jaz.“

„Le v čem bi naj bili srečni?“

„V upanju. Vsi imamo upanje, da bomo nekoč prosti. Jaz čez nekaj mesecev, dva izmed vas čez dobro leto, sobni čez dve leti in Dingo čez devet let.“

„V tem ni nobenega upanja in nobene sreče. S teboj je drugače. Ti boš kmalu prost. Oblekel boš zopet svojo zlikano črno obleko z belim ovratnikom, stal boš pred ljudstvom kot voditelj, kot gospodar pred svojo čredo, ki te bo ubogala na vsak migljaj. Kaj pa mi? Na kaj naj mi upamo? Na dom? Ga ni več. Z našo obsodbo je vrag vzел tudi dom, otroke, sorodstvo, saj se nas vsi sramujejo. Imeti bližnjega sorodnika v ječi, to pač ni nobena čast. Nikomur pa ni nič mar, kako je do tega prišlo, vsak v nas gleda le obsojence.“

„Zdravku,“ prvi ga je zdaj Dingo imenoval po imenu, „pa bodo priredili sprejem, ko se bo vrnil v svojo župnijo, saj je bil po njihovem po krivici zaprt. Tako je nekdo vedno na vrhu. Ima veliko prednost, tudi če ga zašijejo. Je kakor mačka, ki vedno na noge pade, kakorkoli jo vržeš; ali pa tista smešna otroška igračka: dedec, ki se vedno na noge postavi, naj ga skušaš kakor koli prevrniti.“

„Je pač pod tako zvezdo rojen. Mi pa smo rojeni pod temno zvezdo, pod zvezdo zla in nesreče,“ je rekel Zdravkov levi sosed.

„Poslušaj, Zdravko, ti o tem gotovo kaj veš, saj si se tega učil.

Bomo mi vsi prišli v pekel? Razen tebe seveda,“ ga je vprašal sobni in ga pogledoval s svojimi drobnimi nemirnimi očmi.

„Preden bi na to vprašanje lahko odgovoril, bi moral vedeti, kaj z besedo pekel mislite.“

„Glej ga, kako se izmotava! Kaj s peklom mislimo. No, najprej ogenj in hudiče, ki ga kurijo, kaj pa drugega.“

„Vi pa se z vso močjo upirate iti v ta ogenj, pa vas Bog zaradi svoje pravičnosti vrže vanj in boste večno goreli, tako mislite?“

„Tako. Seveda tako.“

„V resnici takega pekla ni. To je samo prisposoba.“

„Kaj zopet zavijaš, takega pekla ni. Kakšen pa je? In sploh, ali je pekel ali ga ni. To nam povej.“

„Je, ker nas tako uči božje razodetje. Tvarnega ognja pa v njem ni, ampak je to samo prime-ra, prisposoba za hudo trpljenje. V to trpljenje pa ni nihče prisiljen, deležen ga je samo tisti, ki to sam hoče.“

„Takega norca na vsem svetu ni, ki bi hotel sam rad trpeti. Pa še hudo trpeti.“

„Le počasi. Nikar ne bodi o tem tako zelo prepričan. Morda smo glede tega vsi nekoliko nori. Pomislite samo nekoliko na sovraštvo: kadar koga sovražimo, smo takrat srečni? Ne, sovraštvo, naše ki ga mi gojimo in v srcu hranimo, nam jemlje veselje, greni nam življenje in kljub temu je toliko ljudi, ki ga nočejo odstraniti iz srca. Gojijo ga v sebi, ka-

kor temno, obrnjeno vrednoto, kot zli plevel, ki se vedno bolj razrašča in počasi prevzame vsega človeka, da samo še v tem svojem trpljenju povzročajočem sovraštvu uživa in se z njim hrani, čeprav ve, da ga to stanje ugonablja. Sovraštvo gre tako daleč, da je tak človek pripravljen pristati na pravo norost in reči: rajši sem pogubljen, kakor bi bil skupaj s svojim sovražnikom zveličan. Pa še recite, da ni človeka, ki ne bi hotel sam rad trpeti!

Če tako nenormalno, recimo kar noro stanje traja še prek smrti, da se človek niti ob smrti noče ločiti od svojega sovraštva, potem pač vso večnost tako ostane. In to je pekel. Stanje nepremagljivega sovraštva.“

„Rekel si nepremagljivega sovraštva. Potem pa človek ni kriv, če ga ne more premagati.“

„Sam sovraštva ne more premagati. Lahko pa ga premaga z božjo pomočjo.“

„Zdaj nam sicer pridigaš, naj bo. Pa te kljub temu vprašam: kako pa naj Bog pri tem pomaga?“

„Tako, da mu človek dovoli pomagati.“

„Zdaj si pa okrenil! Kako pa naj človek Bogu kaj dovoljuje? Saj govoriš neumnosti?“

„In vendar je res, kar pravim. Bog tako ljubi svobodo, da nikogar ne šili k dobremu. Bog mu ljubeznivo ponuja roko, človek pa mora seči vanjo. Kakor hitro seže vanjo, je tudi v njem nekaj božje moči.“

„To si nam povedal v prisposobi. Kaj pa to v navadni govorici ali v človeškem ravnanju pomeni?“

„To, da človek mora moliti.“

„Moliti! Ste ga slišali, moliti. Kdaj sem že pozabil moliti, če sem sploh kdaj znal!“ je vzkliknil sobni in zamahnil z roko, kakor da so to zanj nemogoče zahteve.

Podobni pogovori so se odslej vrstili vse pogosteje in Zdravko je videl, da je v vsakem izmed teh sedmih mož, ki so z njim skupaj v ječi, božja podoba veliko bolj izrazita, kakor bi lahko kdo sklepal v prvem trenutku. Morda nekoliko oblatena, zabrisana, toda vedno znova prihajajo trenutki, ki silijo človeka, da jo nekoliko obriše, očisti in ji skuša vrniti njen prvi sijaj.

Opazil je tudi, kako je začelo preklinjevanje slabeti, najhujše kletve so izginile in jetniki so se spozabljali samo še v navadnih kletvicah. Grdega govorjenja pa tako niso imeli za kako posebno zlo in to se je nadaljevalo v isti obliki in vsebini kakor ob njegovem prihodu.

Tema malodušja v Zdravkovi duši je počasi kopnela in zopet se je polagoma vračala vera v smisel duhovniškega poslanstva. Ko so mu sojetniki začeli pripovedovati vsak svojo težko zgodbo, je videl, kako jim je potreben. Potreben kot človek, še veliko bolj pa kot duhovnik, saj so mu pripovedovali svoje življenje predvsem kot du-

hovniku in so tudi njegovo tolažbo tako sprejemali. Če bi jim govoril isto kdo drug, bi ga sicer poslušali, ne bi pa čutili tega, kar je zdaj prihajalo od njega, ki je bil zapornik kakor oni, grešen človek kakor oni, in vendar je imel nekaj, kar pravzaprav ni bilo njegovega, ampak božje, in je bil Zdravko le posrednik ali nosilec božje tolažbe.

Ni mnogo premišljeval o tem, kako bo, ko se bo vrnil v svojo župnijo. Ga bo škof pustil tam? Ga bo kam prestavil? Bilo bi mu po volji eno in drugo. V tej župniji bi ga vse preveč spominjalo na nesrečo, v drugi pa morda po

vsem tem ne bi več mogel najti stika z ljudmi.

Ni vedel, odkod ima ta občutek, toda vedno pogosteje se mu je zdelo in vedno bolj se je sprijaznil s tem, da je svojo nalogo opravil in da ga nobeno pravo delo več ne čaka. Hujšal je, da mu je bila jetniška obleka vedno bolj ohlapna. Opazoval je svoje roke, kako se pojavljajo žile na površini in vedno bolj izstopajo, kako izginja maščoba s tkivom vred. Vedno pogosteje je suho pokašljeval, toda to mu ni delalo skrbi, saj je imel dovolj opravka s svojo duševnostjo in je na telo pozabljajal.

Pred sto leti je umrl don Bosco

31. januarja 1988 je minilo sto let, odkar je umrl don Bosco.

Papež Pij XI. je dejal na velikončno nedeljo 1. aprila svetega leta 1934 ob razglasitvi don Boska za svetnika: „Pri don Bosku se naravno ne da razumeti brez nadnaravnega. Don Bosko je svetnik, pri katerem je nadnaravno postalo nekaj naravnega in vsakdanjega.“ Vzporedno s to izjavo postavimo še besede liberalnega piemontskega ministrskega predsednika Kamila Cavourja, ki je don Bosku veliko pomagal pri oskrbi zapuščene mladine: „Don Bosko je največji delavec 19. stoletja.“

Kljub izrednim nadnaravnim

darovom in včasih čudežnim posegom božje previdnosti se je don Bosko toliko trudil za vzgojo zapuščene mladine in za duhovno rast krščanskega ljudstva, da je dolga leta spal samo po štiri ure na dan ter je za uresničenje božjih navdihov uporabil dnevno do dvajset ur. Samo izredna božja pomoč, posebni naravni darovi, ki dostikrat mejijo na genialnost, in skoraj legendarna delavnost morejo razložiti izredna dela, ki jih je opravil don Bosko v 73 letih svojega življenja.

Janez Melhior Bosko se je rodil 16. avgusta 1815 v revni vasi ci Becchi, kakih 60 km jugovzhodno od Turina, glavnega me-

sta v Piemontu, v sedanji Italiji. Mati Marjeta je bila drugič poročena s Frančiškom Boskom. Iz pravega zakona je imela sina Antona, zaradi katerega je Janez moral kmalu iz rojstne hiše, iz drugega zakona pa našega Janeza Melhiorja in Jožefa, ki je imel brata Janeza silno rad.

Ko je bilo Janezku komaj dve leti in pol, mu je za pljučnico umrl oče. Janezek je hotel k očetu, ki je ležal na mrliškem odru. Tedaj ga mati vzame v naročje in mu reče: „Ubog otrok, saj nimaš več očeta.“ To je prizor in prve besede, ki se jih je don Bosko spominjal iz svoje mladosti. To doživetje v veliki razloži kasnejšo don Boskovo skrb za zapuščeno mladino, saj je bil sam od naj-

nežnejših let sirota in je izkušnje vedel, kaj pomeni človek, če nima očeta. Značilen za vse don Boskovo življenje je napis, ki je bil vklesan v njegov nagrobni spomenik: Oče sirot. Se pravi: oče otrokom brez očeta in matere.

Mati Marjeta je ostala s tremi majhnimi otroki sama. Morala je sama obdelati nekaj njivic in pokositi travnike, razen tega pa še hoditi k sosedom v dnino in tako nadomestiti umrlega moža. Časi so bili hudi, saj so Napoleonove vojske posebno v Piemontu, ki leži na poti Pariz-Rim, ropale, lovile za vojsko zmožne moške in počenjale še druga nasilja. Revežev in pohablencev je bilo kot še nikoli. Ob cestah in poljskih potih je bilo polno beračev pa tudi postopačev. Bilo je kaj težko ločiti pravega reveža od prekanjenega delomrznega. Vendar se je Marjeta v teh težkih okoliščinah znašla: obdelala je polje, skrbela za živino, hodila pomagat sosedom, vzgajala svoje tri sinove v strahu božjem in pomagala pravim revežem.

Janezek je pomagal, kolikor je mogel, in se pri tem naučil, kako more človek, čeprav majhen, tudi s slabotnimi silami pomagati ljudem, ki so v še večji stiski kot on. Posebno pa se je naučil ločiti pravega reveža, ki si ne more in ne zna pomagati, od navadnega postopača.

Po dolgem prerokanju s polbratom Antonom je začel Janezek v starosti devetih let hoditi v poldrugo uro oddaljeno farno šolo v

Capriglu. Ker so govorili doma piemontsko narečje, bolj podobno francoskemu kot italijanskemu knjižnemu jeziku, novi učenec od začetka sploh ni nič razumel. Klicali so ga za telebana iz Becchijev in se iz njega norčevali. Janez pa, ki mu je kri kaj hitro zavrela in je bil mnogo bolj razvit kot njegovi tovariši, si je s pestmi in telesno močjo znal pridobiti potreben ugled. Kaplan je nekega dne pripovedoval zgodbo o sv. Tarziciju, ki se je dal do smrti preteptati od svojih tovarišev, samo da je ubranil najsvetejši zakrament, ki ga je nesel bolniku, in vprašal dečke, kaj bi oni naredili v podobnem primeru. Eden je odvrnil, da bi se dal za Zveličarja do smrti pobiti, drugi, da bi se izognil razkačenim tovarišem. Ko je prišla vrsta na Janeza, je odvrnil, da bi zgrabil enega okoli pasu in z njim mahaje sem in tja vse druge pognal v beg. Po tem razgovoru v šoli so otroci med odmorom sklenili, da se bodo igrali sv. Tarzicija in hudobno drhal. Janez naj bi prišel z Najsvetejšim na prsih od cerkve, dečki bi ga napadli in in preteпали, on pa bi moral vse mirno prenesti. Rečeno — storjeno. Janez je pobožno zbran prišel od cerkve proti šoli. Tedaj mu nekdo zakliče: „Razbojnik si, ne pa svetnik!“ Janez pomisli na svojo vlogo in gre naprej. Nato mu nekdo podstavi nogo. Skoraj bi bil podel. Kri mu zavre, vendar se še premaga. Kar ga eden izmed fantov sune. Tedaj pa Janez po-

zabi na vse in prisoli zaušnico krivcu, potem pa deli udarce še drugim fantom. Vsi se vržejo nanj in ga tolčejo. Če ne bi bilo kaplana, bi se bila verjetno igra slabo končala. Ko je učitelj zvedel, kaj se je zgodilo, je Janezka, ki ga je poznal kot dobrega učenca, resno posvaril in mu priporočil eno najlepših krščanskih čednosti: krotkost.

V noči nato je imel Janezek čudne sanje. Zdelo se mu je, da stoji na jasi pred domačo hišo. Okoli njega je bila množica fantov. Igrali so se. Tedaj je eden zaklel. To je Janezka tako razkačilo, da je stisnil pesti in mu prisolil zaušnico. Takoj je prišlo do pretepa. Tedaj se je prikazal pred hišo častitljiv gospod in rekel Janezku: „Ne s pretepanjem, pač pa s krotkostjo in ljubeznivostjo boš naredil iz teh svojih tovarišev prijatelje. Postavi se prednje in govori jim o lepoti kreposti in o grdobiji greha!“ — „Kdo pa ste, da mi ukazujete take nemogoče reči?“ je vprašal Janez. „To ni nič nemogočega. Dal ti bom učiteljico, pod njenim vodstvom se boš izuril za vse!“ Nato se je poleg gospoda prikazala v lep plašč oblečena gospa, ga prijela za roko in rekla: „Pojdi z menoj in poglej!“ Zdaj je zagledal pred seboj množično divjih živali, ki se se med seboj grizle in preganjale. Gospa je rekla: „To je tvoje polje, tu delaj. Postani ponižen, srčen in krepak. Kar boš videl, da se bo zgodilo s temi ži-

valmi, delaj z mojimi sinovi!“ In v trenutku so se divje živali spremenile v krotka jagnjeta in se mirno zgrinjala okoli gospe. Janez je vzdiknil: „Ničesar ne razumem.“ Gospa je pa dejala: „Ko pride čas, boš vse razumel.“

Brez teh sanj in brez nadaljnjih videnj ne moremo razumeti don Boskovega dela. Cel program: iz divjih živali — surovih in zapuščenih dečkov — naredi krotka jagnjeta — lepo krščansko vzgojene fante. Sredstvo: pokaži jim, kako lepa je krepost in kako grd je greh. Metoda: ponižnost, krotkost in ljubeznivost.

Janez se je z vso silo svojega vročekrvnega značaja vrgel na delo. Vsako prsto minuto je uporabil za učenje. Na paši, pa tudi pri poljskih delih, je imel vedno knjigo v roki. Bral je in študiral. Pri vsem ga je podpiral naravnost čudežen spomin.

Janez se je hotel izpopolniti tudi v rečeh, ki bi mu omogočile dostop do dečkov in fantov. Tiste čase je hodilo po vaseh v Piemontu na desetine glumačev in rokohitric — čarovnikov. Ker je bilo ob nedeljah in posebno še ob praznovanju cerkvenih patronov malo razvedrila, so bili taki spretneži povsod dobrodošli. Mladina, posebno dečki in fantje, je kar norela za njimi. Janez je bil med prvimi. Postavil se je prav spredaj in natančno opazoval vsako kretnjo in gib. Kar je videl, je potem vztrajno na domačem skednju ponavljal vse dotlejš, dokler ni vsega

do pičice in uspešno ponovil. Navadil se je hoditi po vrvi, skakati čez zapreke, plezati, igrati karte, spreminjati mleko v kri, čarati iz jajc svilene rute in še celo vrsto drugih umetnij. Ker mu znanja ni manjkalo in si je posebno vesele dogodivščine dobro zapomnil, je v zimskih večerih in poleti v nedeljo popoldne vabil na svoj dom dečke in fante na veselo zabavo. Obljubil jim je, da jim bo pokazal najčudovitejše reči, oni so ga pa morali v zameno poslušati, kako jim je ponovil župnikovo pridigo ali jih poučeval v krščanskem nauku.

Pri vsem tem ni pozabil na vajo v krotkosti. Kakor je v mladosti skušal vedno s silo in pretepom doseči, da so sprejeli njegovo mnenje, tako se je zdaj toliko izpopolnil v umetnosti razgovora, da

je skušal vsakega s pametnimi razlogi pridobiti za svoje mnenje. Namesto pesti in jeze sta bolj in bolj prevladovali pamet in dobrota. Prav po nasvetu skrivnostnih oseb iz prvih sanj.

Vsa njegova pridnost in prizadevnost pa nista mogli spremeniti resnice, da je bil sin uboge vdove, ki ni mogla plačevati šolanja. Poleg vsega ga tudi polbrat Anton ni mogel trpeti, ker ni toliko na polju garal kakor on. Zato si je moral Janez najprej v ljudski šoli in potem še v gimnaziji pomagati sam. Stanoval je v podstrešnih sobicah, poučeval tovariše, ki jim je šlo slabo v šoli, si služil za hrano in stanovanje s tem, da je stregel po gostilnah, pomagal kuhati v okrepčevalnicah, delal kot čevljar, krojač ali celo cerkovnikov pomočnik. Vsa mlada leta je na lastni koži preskusil, kaj pomeni študirati brez pomoči od doma. Vendar mu je prav to življenje pomagalo, da je do potankosti spoznal resničen boj za vsakdanji kruh in se priučil vsemu, kar more pomagati človeku, ki si je postavil za svoj cilj vzgojo zapuščene mladine.

Življenje v domači družini in posebno še čudežna videnja, ki so ga posebno v najtežjih trenutkih zapuščenosti in pomanjkanja bodrila, da je vztrajal na začetni poti, so ga uvedla v globoko doživeto versko življenje. Proti običaju tedanje janzenistične dobe je skušal iti vsak dan k sv. daritvi in obhajilu. Od matere se je

navzel pristrčne pobožnosti do Marije Device. Versko življenje je vodilo tudi njegovo нравno življenje. Posebno do žensk je bil zelo previden. Nekoč je kot hlapčič pri kmečki družini moral paziti na majhno gospodarjevo hčerko. Zvečer je stopil odločno pred dekličinoga očeta in dejal: „Dajte mi sto dečkov in jih bom varoval. Toda deklic nočem čuvati. Rajši zapustim vašo hišo, čeprav ne vem, kam naj bi šel.“

(Konec prihodnjič)
Valter Dermota

Umrli duhovniki

Anton Rataj, rojen 1898 v Šentjurju pri Celju in posvečen 1926 v Mariboru, je umrl v župnišču pri Sv. Jakobu ob Savi 10. decembra 1987; bil je upokojen šentanelški župnik.

Dr. Alojzij Rant, rojen 1901 v Godešičih pri Ratečah, je bil pred vojno sodnik pri najvišjem sodišču (Stol sedmorice v Zagrebu), po vojni pa brez službe in v zaporu; v semenišče je vstopil 52-leten in bil v Ljubljani posvečen pri 55 letih leta 1956; deloval je pri Sv. Vidu nad Cerknico, v Dolskem in Velesovem, umrl pa kot upokojen župnik v Ljubljani 28. decembra.

Janez Smolič, lazarist, rojen v župniji Dobrnič, posvečen 1945, je deloval v Beogradu, Zagrebu, Bitoli in na Mirenskem gradu; umrl je 3. januarja.

V spomin Karlu Rakovcu

V spomin profesorju Karlu Rakovcu je brez dvoma mogoče zapisati, da je bil eden največjih ljubiteljev slovenske besede med nami. Tiste besede, ki je obenem logika in poezija, jasnost in uvid, strogost in lepota. In ljubezen do besede je tudi ljubezen do Boga. Karel Rakovec je bil velik poznavalec tujih literatur — na ljubljanski univerzi je diplomiral iz primerjalne književnosti — obenem pa je bil sam pesnik, ki je sodeloval z izvirnimi pesmimi, ocenami, eseji in prevodi predvsem pri Meddobju. Rad je nudil strokovno pomoč in nasvet mladim, ki so se poskušali v pesnjenju in prevajanju. V spominu so mi obiski pri njem, v San Miguelu in že pred desetletji, ko sva iskala in določala najboljši izraz za hermetično poezijo Eliota ali Valéryja. Za Rakovca so bila to leta službovanja po buenosaireških knjigarnah, obenem pa leta neurtudnega iskanja estetske podobe slovenske besede. Poleg prevajanja iz tujih literatur je ves čas posvetil besedi in izrazu tudi za lastna poetična doživetja. Morda je bil nekoliko odmaknjen — a na videz. V resnici je bil jasen in odkrit, dejal bi, najstrožje jasen, svetlo odkrit, prijateljsko človeški, pa spet brezpogojno stvaren. In stvarnost je pot do nadstvarnosti, prvi kažipot do Boga. Mož, ki je vse svoje življenje delal z razu-

mom (tudi z neko mero ironije), je bil v globini svoje osebnosti poetično čuteč, stvarno veren. Ko nas je profesor Rakovec sredi poletja tiho zapustil — 9. januarja — smo se užaloščeni zavedli, da ima slovenska emigracija malo takšnih duhov. A jih potrebuje bolj kot potrebujejo rože na vrtu sonca... Ob sedemdesetletnici njegovega plodnega življenja je izšla pri Slovenski kulturni akciji knjiga prevodov svetovnih sonetov, ki naj bo pomnik vztrajnega strokovnega dela in spomin na ustvarjalno osebnost prijatelja in pesnika Karla Rakovca.

France Papež

Vojko Arko: Cerro Shaiueque

Vsi poznamo našega planinskega pisca dr. Vojka Arka, ki je od početka naselitve naših emigrantov v Bariločah spremljal — s plezanjem, navduševanjem, pa tudi s peresom, sago naše „šume“ — slovenskega andinizma v Argentini.

Ko je čas pionirstva prešel, se je tudi v njegovem peresu zaobrnilo. Planinske zgodbe so sicer ohranile planinski značaj in obeležje, a glavnino je v njih začelo dobivati globlje razmišljanje o zgodovinskih in človeških pojavih, ki so planinstvo spremljale.

V zadnji knjigi, Cerro Shaiueque, ki je izšla za konec leta 1987 pri Slovenski kulturni akciji, je planinski okvir za izlet na goro na severni strani jezera Nahuel Huapi. Izlet ni zahteven, gora ni plezalni izziv. A ob vsem tem se pisec pogloblja v spomine, ki mu vstajajo ob poti.

Po eni strani se vtaplja v začetke slovenskega planinstva, fantovsko življenje v tistih starinskih barakah in gostilnah izpred 40 let, v slovensko voljo po prvih podvigih, voljo, pogum in mladeniški zanos.

Vmes pa se mu porajajo misli, kam je vsa tista družba prešla, kajti danes je slovenska skupina

v Bariločah drugačna, sociološko bolj uravnovešena.

A najbolj zanimiv del in najgloblje prodrto razmišljanje, pa tudi za slovenstvo najbolj originalno, je povzeto v naslovu. Ime gore je dano po indijanskem poglavarju Šajuéku, ki je z vso indijansko družbo izgubil svojo voljo do življenja v začetku stoletja, ko se je Argentina z vojaško silo širila v Patagonijo.

Nadvlada višje civilizacije nad nižjo? Moralna upravičenost? Človekove pravice? Kako bi se dalo popraviti? Je že vse izgubljeno za potomce Šajuéka?

„Šuma“ se je razšla in postarala. Bariloče so postale veliko turistično mesto. Na herojsko dobo so ostali epski in lirični spomini. A življenje — Bariloč in Slovencev v njih — gre dalje. Od indijanske slave je ostale le gora nad jezerom, Cerro Shaiueque.

Tire Debeljak ml.

Zadnja sončna luč
se stekla je v zaton!
Nebo žari v bakrenožoltem
ognju.

A v srcu luč ne ugaša...
Nenasitno pijem
zlate pramene:
nova svetloba polni svet
notranji.

Tu ni zatona!
O, luč življenja,
milost nezaslužena!

Vinko Rode

Vinko Rode:

Nekje je stvarnost prozorna

Pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu v Argentini je izšla kot 128. publikacija pesniška zbirka Vinka Rodeta *Nekje je stvarnost prozorna* (1987).

Vinko Rode se je rodil 1932 na Rodici pri Domžalah in odšel kot deček leta 1945 z begunci na Koroško, kjer je v taborišču v Spitalu ob Dravi dovršil nižjo gimnazijo. Po preselitvi v Argentino je opravil v Buenos Airesu dve leti gimnazije in dve leti filozofije na jezuitski univerzi El Salvador in postal profesor. Pesniti je začel v zdomstvu in prvič se je javnosti predstavil s knjigo *Pesmi iz pampe*, ki sta jo skupaj s Tinetom Debeljakom ml. izdala pri Mladinski vezi v Buenos Airesu leta 1965. Rode je prispeval 20 pesmi pod naslovom *Osnovne misli*, razdelil pa jih je v cikel *Jeseni in Poleti*.

V teh pesmih je prepričljivo naslikal tesnobo človeka, ki je zapustil mali, urejeni, idilični slovenski svet in se znašel v neizmerni argentinski pampi in milijonskem vele mestu, kjer še bolj občuti sodobno osamelost in nekomunikativnost med ljudmi. V drugem delu pa mrzlično išče svojo podobo in svojo pot do Boga. (Ml. 1969, 171).

V zbirki *Nekje je stvarnost prozorna* je 63 pesmi v štirih ciklih: *Preljubo veselje*, *De profundis*, *Las moradas* in *Korenine*. Tu je Rode zrel mož 50 let, vrasel se je v argentin-

ske razmere, domotožje je zbledelo. Zato izraža prvi cikel veselje do življenja sredi argentinske narave od hribov s slapovi in samotnimi vasicami do prostrane pampe in atlantske obale, kjer prihaja po blesteči mivki Eva, da se sprašuje, če ne bo on, Adam, „znova sprožil časa prekletstva“. Spomin na rodni dom je daljen, „utrip novega sveta / nekje globoko / bije v mojem srcu.“ To so nekaki slavospevi argentinski naravi, soncu, zelenju, življenju, neugnani fantaziji, ki mu rojeva sanjske podobe. Njegovo hrepenenje „neizprosno sili k luči... milost trenutka / se zliva / v tiho srečo“. In nič se ne izgubi, vse se tiho presnavlja.

V *De profundis* so svojevrstne žalostinke, pesmi o minevanju v naravi in pesniku, ki je dopolnil 50 let in vedno hlastneje „lovim luč sonca v žejne oči“. Prevladujeta jesen in zima in mu kažeta umiranje, minljivost, trohno. Tesno mu je pri srcu, „kot da bi se odigraval nekje / odločilni boj / med senco in lučjo“. V nočnem hladu mu kljuje kragulj v živo srce: „Zakaj odlaša z milostnim udarcem?“ A tudi tropsko poletje je neznosno, puščava sega od morja do gorá, notranja puščava „zajema vso celino zrelih let“. Larina pesem v Doktorju Živagu mu kliče v spomin nekdanje ljubezni, deška leta in čista prijateljstva, ob njej mu „žalost brezmejna poplavlja / ves ta minljivi svet“. Ob prometni nesreči je gledal smrti v oči. Rad bi hodil po Kristusovih stopinjah, vse dni trebi plevel s svojih njiv, a vedno znova poganja.

Las moradas (naslov po spisu sv. Terezije Avilske) so himne radosti zrelega življenja, ko je premagal težave in gradijo življenjske sile „novost v bodočnost“. V njem in v svetu domuje skrivnost, „a čut je v sorodu / z Bogom.“ Nova svetloba mu polni notranji svet, sree presega vsakdanjost, neizrazni so valovi božje slave. Na Božič je srečen, „da se razodeva prav meni / Njegova slava.“ Vedno znova išče pot nazaj k izvoru. Življenje je raztegnjeno na dva bregova; „netvarni breg / je komaj dojemljiv“. Najlepše kaže to iskreno vero in hrepenenje po Bogu pesem, ki je dala knjigi naslov:

Nekje je stvarnost prozorna,
nekje je svetel dan
kot večno oko —
brez sence.

Za nas je svet prevedena skrivnost
v nekaj bežnih podob in besed,
a dno skrivnosti je zaklenjen hram!
Tale borna beseda ga méni,
a ga ne more dojeti.

.....

V Koreninah so priložnostne pesmi, v katerih se spominja domovine. Očetu in materi se zahvaljuje za domačo naravo, ki jo je spoznaval ob njuni roki, za skupno večerno molitev, za praznik življenja. V drugi pesmi se ponoči srečuje z materinimi željami: „Drhtim iz tvojega hrepenenja, / tvoja sanja je v meni potešena.“ Mater domovino sprašuje, kako je mogla tako „neusmiljeno udariti / svoje sinove / ob uri preizkušnje“. Dve pesmi sta posvečeni rojakoma, ki mislita ob strojih na gorensko pokrajino in molita.

Torej zbirka sonca, argentinske narave z neznanimi kraji in življenjem, ki ga zna pesnik uživati s polnimi pljuči, zrelih razmišljanj o smislu življenja in hvalnic Njemu, ki mu je naklonil vse to dobrote. Seveda pa se v življenju včasih tudi zmračí, zgrnejo se težave in boji, pot k večji popolnosti je naporna, vendar pa spet vziđe sonce, vrne se optimizem, ki prevladuje v zbirki, še več, sreča; sreča, da živim v krajih, kjer „se usklajujem... kjer končno srečam sebe“.

Pesniška oblika je svobodna, presta, vendar uporablja kitice, mimogrede kako rimo. Jezik je izbran, zgoščen in klen, primere sveže, samobitne, včasih zapostavi ukrasni pridevek (podobe sanjske, izvire sončne, svet planinski...)

Knjigo je opremil in z lesorezi (v rdeči barvi) poživil slikar Ivan Bukovec iz Buenos Airesa.

(Mladika, Trst)

Martin Jevnikar

O kako si želim
do virov!
Ko zaplavam v morju
prvobitne eksistence,
čutim, da je sreča
najčistejša.
Kot blažen polet
v oceansko luč
brezbrežnih planjav.
Sam krst prerojenja.

O čar življenja
nad breznom ne-biti!
Odkod ta dar
neprecenljivi?

Vinko Rode

Slovenski grič sredi argentinske pampe

(Nadaljevanje iz decembrske št. DŽ)

Argentina — to je zlasti sinonim za prostranost, za široka obzorja, za raznolikost pokrajinskih oblik od prtljkave pampe do zasneženih očakov And, od vlažne vročine buenosaireških poletij do očarljive lepote Ognjene zemlje. Argentina pa je tudi navzlic gospodarskim težavam in inflaciji sinonim za naravna bogastva: neskončne črede govedi, bogate rude, nafta, darežljiva zemlja s številnimi sadeži. Kolikokrat slišiva z dr. Zerzerjem: Ob pravi organiziranosti in motivaciji delovnih moči bi država ob Srebrni reki zmogla prehraniti desetkrat večje število ljudi, namesto 30 milijonov bi na tej zemlji lahko živelo 300 milijonov prebivalcev. Notranjost dežele je skorajda prazna, le v Buenos Airesu se tišči 10 milijonov ljudi, tretjina celotnega prebivalstva, deloma v tako imenovanih villas miserias, v mestnih četrtih nepopisne revščine brez elektrike, brez kanalizacije, brez cest.

Slovenci so v tej deželi socialnih in siceršnjih nasprotij razmeroma hitro našli svoje mesto. Z dr. Zerzerjem se prvič srečava z imenom Herman Zupan pri banketni večerji v prijazni Rezljevi hiši. Zupanovo ime najdeva na embalaži za okusen sok grenivke (grape fruit) in izveva, da velepodjetje Zupan, kjer je najin gostitelj Rezelj zaposlen na vodilnem

mestu, proizvaja nad 50% vse v Argentini producirane embalaže določene vrste.

Za nama je tedaj z globokimi vtisi zapolnjen dan. Ves čas sva bila v nadvse ljubeznivi oskrbi gospoda Lojzeta Rezlja.

Da ponazorim razpetost argentinske prestolnice. Od jutra, ko naju in gospoda Lenčka pričaka g. Rezelj v Slovenski vasi ob Baragovem misijonišču, pa do pozne noči, ko nas prav tja pripelje nazaj, prevozi samo v mestu 250 km. In to so postaje: stadion, še en stadion, lokalno letališče, fevdalno kosilo v La Cabaña, eni najbolj reprezentančnih restavracij mestne sredine, z obveznim ogromnim govejim zrezkom, nato Teatro Colón, kjer nastopajo vrhunski pevci, med njimi argentinska Slovenka Bernarda Fink. Sprehod po evropsko elegantnih nakupnih cestah, zlasti po Floridi.

Zvečer nas Lojze Rezelj sezna ni sredi predmestja San Martina, poimenovanega po znamenitem generalu kakor mnogo cest, mest in trgov v Argentini, s svojo lično hišo, s svojo družino, s svojo gostoljubno ženo. Sin Andrej prinaša, čeprav v Argentini rojen, s sabo slovensko pevsko sposobnost — izmed 300 konkurentov je med redkimi, ki so sprejeti v argentinski pevski zbor, 23-letni Marko pa študira ekonomijo in stoji pred vstopom v poklic.

Hčerka si je že ustvarila družino in podaja slovensko štafeto tretji generaciji, da bi gorel ogenj domoljubja tudi še v 21. stoletju. Rezljevi so tipična slovenska družina sredi južnoameriškega talilnika. V vseh hišah sva slišala otroško slovensko besedo iz številnih grl. Videla sva tudi družine z 10, 12 otroki, in to sredi velemesta in v dosti težjih socialnih in stanovanjskih razmerah, kakor jih zahteva povprečni prebivalec srednje Evrope.

Čeprav slišim kdaj pa kdaj, da se mladi — žal — ne poslužujejo slovensščine, da torej vpletajo v svoj slovenski pogovor tudi kastiljsko španščino, ostajajo vendar narodno zavedni in se najkasneje tedaj vrnejo k slovensčini, kadar vzgajajo svoj lastni mladi rod.

Ni čuda, da v mestu rekordov — Buenos Aires ima, tako nam s ponosom pripovedujejo argentinski Slovenci (ali slovenski Argentinci, kakor se raje označujejo mladi) 40.000 taksijev, najširšo (200 metrov široko) avenijo sveta, največje gledališče — ni torej čuda, da v tem mestu rekordov postavljajo tudi Slovenci svojevrstne rekorde. Med take rekordérje sodi brez dvoma že omenjeni Herman Zupan s svojo družino in svojimi sodelavci. Že 1948 so Zupanovi na poti čez veliko lužo kupili stavbišče v Argentini. Oče Herman Zupan je bil v Ljubljani knjigovez. Od njega podeduje sin gospodarsko žilico. Sprva nastane v najeti garaži grafična delavnica. Polagoma se razvije iz teh bornih začetkov z marljivostjo industrija za proizvajaja-

nje lepenk. Številne tovarne na dveh področjih, pri proizvodnji lepenke iz starega papirja in pri tisku in proizvodnji kartonaže za tekočine — mleko, sokove, vino — obvladajo danes argentinski trg. Ker Argentina glede plačevanja davkov stimulira naložbe kapitala izven Buenos Airesa, so tako nastale tovarne tudi v drugih predelih države. Skrivnost Zupanove uspeha? Kakor sam s svojimi najožjimi sodelavci, Markom Kremžarjem in Lojzetom Rezljem zatrdi, je to dobra personalna politika, zlasti pa še ponovna bivanja v Evropi in povezovanje z uspešnimi evropskimi firmami, denimo s švedsko proizvodnjo tako imenovanih tetrapakov. Swedish match je delničar v Zupanovem imperiju. Od 800 zaposlenih delavcev je približno 80 Slovencev, pretežno na vodilnih mestih. Plače so boljše kakor v podobnih podjetjih, zato ni nobenih delovnih konfliktov. Argentinci se radi zaposlujejo v Zupanovih podjetjih.

Podoben uspeh kakor Zupanovi so si priborili tudi trije bratje Oblak, ki so se specializirali na proizvodnjo vsakovrstnih oken in vrat. Feliks, Ciril in Tone Oblak ter njih otroci so na robu mesta zgradili novo tovarno za proizvodnjo lesnih izdelkov, ki se že zaradi čistoče in blagodejne urejenosti prijetno razlikuje od siceršnjega mestnega smetišča. Najsodobnejši stroji iz Švice, Nemčije in Italije, komajda kateri iz ZDA, šolano osebje — spet na ključnih pozicijah Slovenci — in pametna, preudarna obratna politika zagotavljajo zaželen uspeh. Gospod Malovrh

pa je, izhajajoč iz Oblakovih podjetij, zgradil svoje podjetje Standmetal, ki prav tako proizvaja okna in vrata, le da so izdelki iz kovine.

Pri krepitvi gospodarskega položaja argentinskih Slovencev igra pomembno vlogo tudi kreditna zadruga Sloga, ustanovljena 30. oktobra 1945, in tako imenovana Mutual Sloga, ustanovljena 5. 1. 1980, ki dopolnjuje in razširja delovno področje Zadruga in je zanjo značilno predvsem njeno socialno delovanje. Danes imata Zadruga in Mutual Sloga okrog 2600 članov in razpolagata s približno 800.000 dolarji obratnega kapitala. Pri pogovornem večeru v poslovnih prostorih Zadruga naju prijazno sprejmejo predsednik dr. Anton Šimenc, glavni poslovodja Marjan Loboda ter drugi odborniki.

Kar se mi je pri obiskih v slovenskih gospodarskih podjetjih in ustanovah najbolj vtisnilo v spomin, je beseda, ki jo je izrekel eden izmed bratov Oblak in ki velja za vse gospodarsko uspešne slovenske ustanove: „To smo mi Argentinčcem zgradili.“ Kolikšen ponos, kolikšna samozavest govori iz teh besed. In vnovič se mi je vsilila misel, da bi taka samozavest mogla koristiti slovenstvu tudi drugod, denimo na Koroškem.

Nekako 80 km dolga pot iz vele-mestnega buenosaireškega vrteina v mestece Luján skozi prostranost rodovitne argentinske pampe nam odstre košček pojčolana nad misterijem verske zakoreninjenosti argentinskih Slovencev, kajti v lujanskem Marijinem svetišču visi podoba brezjanske

Matere božje, darilo argentinskih Slovencev iz leta 1949. V to mestece priroma letno na drugo majniško nedeljo okrog 2500 Slovencev, med njimi tudi staronaseljenci.

Lujanu je dal ime ustanovitelj mesta, kajpada general; kolonialni stil vsepovsod; ob mogočni baziliki sramežljivo sameva muzej „El mundo de Indios“. Praprebivalci, južnoameriški Indijanci, morajo prepustiti svojo zemljo evropskim generalom, odsvit njihovega sveta je odrinjen v klet. Med argentinskimi Slovenci se poglablja umetnica Bara Remec z izredno občutnostjo v ta žal pretekli ambient indijanske kulture. Znamenita zagrebška Meštrovićeva študentka precejšen del leta preživi med Indijanci in zbira njih spomine ter upodablja njih svet. V mojem stanovanju ima indijanska verižica, ki mi jo je Bara Remec podarila ob bežnem obisku v njenem domu, častno mesto.

Med argentinskim klerom deluje danes okrog 65 slovenskih duhovnikov, od njih se posveča 13 duhovnikov vsaj deloma slovenskemu življu. Med njimi je tudi 6 lazaristov; eden opravlja dunopastirske naloge v Bariločah, slovenski koloniji na južnem predelu Argentine, kamor žal z dr. Zerzerjem iz časovnih razlogov nisva mogla potovati. Dva duhovnika delujeta v Mendozi. Argentinska posebnost, ki ji imamo paralelo tudi na Koroškem, namreč v Olipovi družini v Selah, je dejstvo, da izhajajo iz Cukjatijeve družine kar trije bratje-duhovniki. Iz te družine, v kateri sva z dr. Zerzerjem

bila deležna izredno ljubeznive gostoljubnosti, izvira tudi naša kolegica — urednica Katica, ki se, polna optimizma, ne boji za obstoj slovenstva, ki ji bo zdrav pluralizem — potreben je po Katičinem mnenju tudi argentinskim Slovincem — utiral pot v 21. stoletja in naslednja stoletja. Ob slovesu — kakor navadno pri teh obiskih pozno ponoči — se mi vsili svetopisemska beseda „Gospod, tu nam je dobro biti.“

Pri obiskih v slovenskih družinah — denimo pri dr. Jožetu Dobovšku, njegovi ženi in otrocih ter vnukih — teče razprava vedno spet o naši skupni bodočnosti. Izvem na primer za presenetljivo dejstvo, da deluje trenutno na univerzah po vsem svetu 135 Slovencev — univerzitetnih profesorjev. V argentinskem gospodarstvu so se Slovenci z inteligenco, marljivostjo in vztrajnostjo povzpeli v sam vrh podjetij.

O tej prizadevnosti pričajo slovenski kulturni domovi, ki so zrasli v teku let v velikem Buenos Airesu. Poleg centralne Slovenske hiše deluje še sedem takih kulturnih domov. Ponosno na primer poudari Jernej Tomazin, predsednik Slomškovega doma v predmestju Ramos Mejía: „Ta dom je naš slovenski grič sredi argentinske pampe.“

„Naš dom“ v San Justu je v letu najinega obiska obhajal kar pet jubilejev: 35-letnico osnovne šole in slovenskega bogoslužja, 30-letnico dograditve doma v današnji obliki, 25-letnico ustanovitve fantovske in dekliške organizacije ter 15-letnico ustanovitve pevskega zbora. Dom je

organiziran kot zadruga, ki oddaja svoje prostore za ustrezno najemnino v razne kulturne in družabne namene. Člani zadruge dajejo prostovoljne prispevke. Iz teh virov se financira vzdrževanje doma.

Srž narodne samoohranitve ob Srebrni reki so brez dvoma kulturni delavci v najširšem pomenu besede: umetniki, misleci, pisatelji, pesniki, šolniki, gledališčniki, pevci, organizatorji raznih kulturnih dejavnosti. V njih vseh sta spomin na staro domovino in želja po preživetju skorajda bolešno prisotna; ta želja je tudi gonilna sila vsakršnega kulturnega prizadevanja. Z dr. Zerzerjem sva kot Korošca v tednih svojega obiska bila simbola prvotne domovine.

V neizbrisnem spominu mi ostaja naslednji dogodek. Ker sva se z dr. Zerzerjem zanimala za argentinske znamke, naju popelje najin zvesti vodič Lojze Rezelj v trgovino za prijatelje filatelije. V podjetju dela gospa Milena Mikolič iz Slovenj Gradca. Njeni starši so imeli tovarno v Celju, ki pa je kajpada bila po revoluciji nacionalizirana. Ko gospa poizve za najin prihod iz Koroške, nam vse izbrane znamke podari kot slovensko-argentinski pozdrav starodavni Koroški. Take ganljive prisrčnosti in povezanosti z domovino sva deležna med Slovenci v Buenos Airesu vedno spet.

Seveda pa najini pogovori pri številnih uglednih družinah in osebnostih niso vedno brez protislovij. Čestokrat teče razprava o socialnih okoliščinah nove domovine, o Celovškem zvonu kajpada, o načelni usmer-

jenosti našega glasila. Kritične pripombe s strani nekaterih najinih gostiteljev merijo predvsem na Capudrov uvodnik v 9. številki, ki je bil deležen ostre kritike tudi s strani ljubljanskih oblasti — seveda iz drugih razlogov —, na Poniževo oceno Papeževe pesniške zbirke ter na Celovško ragljo, ki se je ponorčevala nekoliko z Vatikanovim odnosom do južnoameriške teologije osvoboditve, zlasti z Boffovo afero. Marsikdo najinih sogovornikov je mnenja, da gledamo na južnoameriško socialno vprašanje z evropskega gledišča, da so socialno ponižani vsaj deloma sami krivi, da živijo v slumih, ker nimajo delovne iniciative, da ni naloga Cerkev spreminjanje socialnih razmer, marveč spreminjanje duš in spreobrnjenje, ki naj potem privede do spremembe socialnega reda. Na moj ugovor, da utegne biti tako postopanje preveč zamudno, kakor je Cerkev tudi v zgodovini prepozno spoznala pomen delavskega vprašanja, opozarjajo sogovorniki na cerkveni socialni nauk, ki da dovoljuje in omogoča ustrezne rešitve.

Na podoben način se razhajamo tudi ob vprašanju urejanja rojstev, ki da naj bi bilo možno samo na osnovi t. i. naravne metode. Vsakodnevna vožnja v Slovensko vas skozi docela neurejena predmetja ubožstva s številnimi sestradanimi otroki na blatnih cestah nama nazorno prikazuje nezadostnost takih pristopov do reševanja socialnih in družinskih vprašanj.

V redkih urah oddiha se predajam listanju in branju podlag, ki jih do-

bivava ob raznih obiskih osebnosti in ustanov. Posebno me pritegne Andreja Rota nagrajeni spis „Jurčeceva rast — iz narodnosti v državnost — ali bodočnost slovenstva v antipodah“. Andrej Rot, tajnik Slovenske kulturne akcije, najin prav tako zvest spremljevalec v argentinskih tednih, razkriva v tej razpravi presenetljivo informiranost o kulturnem utripu v Sloveniji in v zdomstvu. Ob Jurčecu in njegovih mislih pa le pričujem razmišljati: slovenski narod da je „v bistvu konservativen, miroljuben in brez vsake revolucionarne preteklosti“. Medtem ko oficialno slovensko zgodovinske pripisuje Slovincem pa še kakšno revolucionarnost (ad usum Delphini), zapada Ruda Jurčec v drugi ekstrem. Ali ni resnica nekje v sredini? Prav ustrašil pa sem se naslednje Jurčecove misli: „V kolikor bo slovenski narod obvladal ta svet, bo tudi slovenstvo nepremagljivo.“ Slovenskega imperializma si ne smemo in ne moremo želeti — dejansko ga tudi ni. Ali ni tak imperialistični nastavek izraz „nedialogičnosti“, ki jo argentinski Slovenec Vinko Brumen v svoji razpravi „Naši naglavni grehi“ šteje med značilnosti slovenstva? V Brumnovi gostoljubni hiši sva z dr. Zerzerjem bila deležna izredno globokega in diferenciranega dialoga o naših skupnih problemih.

med nami v Argentini

Občni zbor v San Martinu

13. decembra 1987 je bil na 27. občnem zboru Slovenskega doma po poročilih dosedanjih odbornikov izvoljen odbor, ki ga sestavljajo: Marija Planinšek Keržičeva (predsednica), Franc Lobnik in Stane Zupančič (podpredsednika), Marjan Boltežar in Franc Fajfar (tajnika), Stanko Oberžan in Albin Frontini (blagajnika), Jože Skale ml. in Tone Avguštin (gospodarja), Ana Podržaj (gospodinja), inž. Miha Potočnik (kulturni referent), Andrej Peršuh (športni referent) in odborniki Andrej Corn, Tone Možina, Rudolf Smersu in Gregor Verbič; v širšem odboru so Cirila Žužek, Mirjanka Voršič in Gabrijel Petkovšek, v nadzornem odboru pa Franc Horvat, Saša Golob, Janez Dimnik in Franc Zorec.

Iz naše kronike

V Mendozi je slovenska skupnost imela proslavo Brezmadežne v nedeljo 6. decembra.

V Bariločah je bila Miklavževa

prireditev 5. decembra; pri božičnem koralnem koncertu v katedrali je sodeloval Zbor mladih pod vodstvom Andreja Jana; v občinskem razstavnem prostoru je razstavljala keramične izdelke Zalka Arnšek, slikarki sestri Marjeta Dolina in Andreja Dolinar-Hrvat pa svoja olja.

Od začetka januarja je vsako soboto od 12. ure do 13.30 radijska oddaja Slovenski kotiček v Argentini na LR 9 América.

Pred božičem so pripravili „žive jaslice“ na Pristavi v Castelarju, v Slovenskem domu v San Martinu in v Našem domu v San Justu.

Mezzosopranistka Bernarda Fink je v januarju pela naslovno vlogo v Gluckovi operi Orfej in Evridika v Amfiteatru v Parque del Centenario pri 6 predstavah.

Abiturienti Srednješolskih tečajev se januarja taborili v Bariločah v spremstvu lic. Ivana Korošca, prof. Pavlinke Korošec in duhovnika Franceta Berganta; skupina fantov in deklet je tudi taborila v Bariločah z duhovnikom Francetom Čukjatijem, skupina mlajših fantov pa v sprem-

stvu Bogdana Magistra in Marka Vombergarja v kordobskih hribih.

Počitniški dom dr. R. Hanželiča je bil januarja in februarja ves čas napolnjen z rojaki, mnogi rojaki pa so odšli na počitnice v Miramar in druge obmorske kraje, v Bariloče, Mendozo in na druge počitniške kraje.

Ob 40-letnici ustanovitve Društva Slovencev se je društvo Zedinjena Slovenija (kot se je DS preimenoval), spomnila ustanoviteljev in vseh svojih umrlih članov z mašo v cerkvi Marije Pomagaj v soboto 30. januarja; javna proslava 40-letnice pa bo združena z letošnjim Slovenskim dnevom.

Tombolska prireditev na Pristavi je bila v nedeljo 6. marca, v Slomškovem domu pa v nedeljo 20. marca.

Izredni občni zbor Zveze slovenskih mater in žena je bil v Slovenski hiši v četrtek 10. marca, XLI. redni občni zbor društva Zedinjena Slovenija pa v nedeljo 20. marca.

Zborovanje Katoliške akcije je bilo v soboto 12. marca v Slovenski hiši.

Mladinski organizaciji SFZ in SDO sta pripravili mladinsko postno pripravo v nedeljo 6. marca z geslom „Da bi Kristus živel v meni“ z razgovori po skupinah, skupno molitvijo, križevim potom in mašno daritvijo.

Nova maša

Jakoba Viktorja Demšarja

6. januarja je bil v Miramaru posvečen za duhovnika Jakob Viktor Demšar. Je sin rojaka Jakoba Dem-

šarja, povojnega begunca, in matere domačinke. Ker je rasel v argentinskem okolju, ne zna slovensko, vendar se čuti Slovenca. Svoje študije je opravil v La Plati.

Škof Rómulo García ga je posvetil z veliko slovesnostjo v domači fari Miramar, ker to mesto praznuje 100-letnico ustanovitve. Ker je bilo to prvo mašniško posvečenje v tem mestu, je novomašniku čestital tudi mestni župan dr. Honores in mu v imenu mesta daroval novomašni kelih. Pri vsem obredu je prišlo do izraza novomašnikovo poreklo po velikem slovenskem napisu, ki je poleg španskega visel na stolpu župne cerkve. Pri novi maši so novomašniku Slovenci v narodnih nošah izročili lepo albo, okrašeno z uvezenimi motivi v slovenskih barvah, ob koncu maše pa zapeli pesem Marija skoz življenje, ki je naredila na domačine velik vtis.

Novomašnik je nastavljen za pomočnika župniku v mestu General Madariaga.

KJE JE RAJ

LETO 55

MAREC-APRIL 1988

POSTNI ČAS IN VELIKA NOČ	Velikonočno voščilo naše revije 129 Marijina vera in služenje (pastirsko pismo slovenskih škofov za postni čas 1988, 1. del) 130 Živeti iz moči križa (Alozij Šuštar, nadškof) 133 Postni pripetljaj (Vladimir Kos) 136 Suhe rože življenja (Alozij Rebula) 137 Jezusovo vstajenje in naše vstajanje (Anton Stres) 139 Tri pesmi za eno veselje (Vladimir Kos) .. 140 Velikonočno voščilo (Metka Mizerit) 142 Še moram iskati, ti in jaz (Vladimir Kos) 143
SHOD	Izjava o versko-nravnem življenju II. katoliškega shoda Slovencev v Argentini 144
ŠKOF LENIČ	V blagor Gospodove črede (Alozij Šuštar, nadškof) 147 Pogovor s škofom dr. Stanislavom Leničem (Nova revija) 149
V SPOMIN A. ŠEMROV IN K. RAKOVCU	Zbogom — učiteljica Anica šemrov (Jože Krivec) 164 Slovo od Anice v imenu naših šol (Marjana Batagelj) 168 V spomin Karlu Rakovcu (France Papež) 181
NOVE PUBLIKACIJE	Dobrodošlica „Krščanskim obzorjem“ 169 Vojko Arko: Cerro Shaiueque (Tine Debeljak ml.) 182 Vinko Rode: Nekje je stvarnost prozorna (Martin Jevnikar) 183
ROMAN O NAS PIŠEJO	Premakljivi svečnik (Lojze Kozar) 171 Slovenski grič sredi argentinske pampe (R. Vospernik v Celovškem zvonu) 185
DON BOSCO	Pred sto leti je umrl don Bosco (Valter Dermota) 176
KRONIKA	Med nami v Argentini 190

AÑO 55

MARZO-ABRIL 1988

Malo za šalo . . .

„Primož je moral v zapor zaradi dejanja, ki ga ni storil.“

„Kako to?“

„Davkov ni plačal.“

— — —

„Veš, pivo človeka otopi.“

„A tako? Jaz sem pa vedno mislil, da si abstinent.“

— — —

„Moji starši mi kot otroku niso nikdar dali niti kapljice alkohola. Alkohol namreč poneumlja.“

„Kdo ti ga je pa potem dal?“

— — —

Ko je neki ameriški ateist posmehljivo vprašal slavnega škofa Sheena ali je res, da je bil prerok Jona tri dni v trebuhu velike ribe, mu je škof dejal:

„Ne vem, bom preroka vprašal, ko bom prišel v nebesa.“

„Kaj pa, če Jona ni v nebesih“

„Potem ga boste pa lahko vi vprašali.“

— — —

„Jaz imam pa res smolo.“

„Kako? Zakaj?“

„Prijavil sem se k mornarici, da bi nekaj sveta videl, pa so me vtaknili v podmornico.“

— — —

Gost gostu na večerji v pomoč tretjemu svetu:

„Za katero strada očee ljudstvo pa smo priredili to pojedino?“

— — —

„Veš, moj fant občuduje na meni lase, oči nos, usta in glas...“

„Kaj pa ti na njem?“

„Okus.“

Uvoženo iz Slovenije

Z visokega položaja je lepši razgled v svetlo prihodnost.

— — —

„Zakaj so vsepovsod po Ljubljani napisi: Prepovedano pljuvati na tla?“

„Zato, ker je partija na tleh!“

— — —

„Zakaj je po Ljubljani dovoljeno hoditi samo še v copatah?“

„Zato, da ja ne bi kdo Kardelja zbudil.“

— — —

Polna žlica je tako rekoč naravna ovira na poti med možgani in jezikom.

— — —

Cenite tiste, ki se podpisujejo s palcem! Zlasti, če se večina še vedno podpisuje s pestjo.

— — —

Slepo ljudstvo vodijo policijski psi.

— — —

Kadar nam gre na prvi pogled dobro, ne poglejte še enkrat!

— — —

Ljudje se hitreje kvarijo tudi zato, ker nimajo ustreznega hladilnika. Denimo: Sibirija.

— — —

Težave so za nami — pred nami tudi.

— — —

Čisto naravno je, da naši nosilci negativnih pojavov ostanejo neznani — to so legendarni ilegalci.

— — —

Smo edina dežela, ki ima dosmrtno funkcionarje z enoletnim mandatom.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual No. 90877. — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1988: A 85.-; drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovana (dr. Luis Starc); director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nac. de la Prop. Intelectual No. 90877. — Talleres Gráficos "V i l k o" S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.